

Szentandrás Híradó

ÖNKORMÁNYZATI HAVILAP

2001. június

Ára: 79 Ft

VII. évfolyam, 6. szám

A TARTALOMBÓL

Egyházi Média Hajó	3. oldal
Békésszentandrás Nagyközség Komplex Környezetvédelmi programja	8. oldal
Támad a parlagfű	9. oldal
Toborzó - Békésszentandrás Baráti Szövetsége	11. oldal
Megalakult a Polgári Együtműködés Egyesület	11. oldal
Üdvözlét Tornaszentandrásról	12. oldal
Ballag már a vén diák...	16. oldal

Áprily Lajos Enyedi diákok

Aludtak a lányok,
ébredtek a kertek,
hajnali szél lengedezett,
mikor útra keltek.

Korán útrakeltek,
arany napot leltek,
fény zsongott a szívükben is,
attól énekeltek.

...

Szárnya volt a hangnak,
ahogy szállt mögöttem,
szárnya volt a kedvemnek is,
bennük gyönyörködtem.

...

Ezerhangú kórus
nyomomon jó lassan,
aztán felszáll s tovább szól a
sugaras magasban.

Zengetik a sziklák,
zsongatják a rétek,
Régi, kedves, hű csapatok,
tudom, ti kísértetek.

Kísértetek a zúgó
világ-zivatarban,
lélektelen vad időkben
lélek van a dalban.

Halljátok-e hangom:
mikor elkiáltom:
Daloljátok csak, sok ezer
enyedi diákom!

A BOLDOGABB CSALÁDOKÉRT!

A Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevele a hívekhez és minden jóakarathoz a házasságról és a családról Magyarországon

115. Tisztában vagyunk avval, hogy a családtervezés, annak konkrét módjai és eszközei nemegyszer komoly lelkiismereti kérdéseket vetnek föl éppen a házasságukat tudatosan és elkötelezetten keresztény szeltemben élő házastársakban. A „természetes családtervezési módszerek” ma örvendetesen terjedőben vannak, de számos kérdés továbbra is nyitva maradt. Semmiképpen sem fogadhatóak el azok a fogamzásgátló módszerek, amelyek a már megfogant élet kioltására is alkalmasak. El kell utasítani a mesterséges megtermékenyítés és a bérnyáság gyakorlatát is.

Tudatában vagyunk azonban annak, hogy az általános irányelvek nem adnak eligazítást minden konkrét élethelyzetben. Ilyen esetekben a hívek gyóntatójuktól vagy más, ebben illetékes katolikus szakembertől kérjenek tanácsot és felvilágosítást lelkiismeretük eligazítására.

116. A gyermekek nevelése, tehát felkészítése a felnőtt életre a szülők elsőrendű kötelességei, de legnagyobb örömei közé is tartozik. A nevelést elsősorban a család egész légköre, a szülők életpéldája teszi hatékonyá. Ahogyan a „mennyei Atya” örök hűséggel szeret minket, úgy kell a szülőknek is minden körülmények között szeretniük gyermekeiket: akkor is, ha nem olyannak vagy akkor születtek, amilyenek és amikor a szülők remélték; akkor is, ha tragikus fogyatékoságokat hoztak magukkal az életbe, ha növekedésük nem a szülők által elgondolt módon halad, esetleg ha tartósan letérnek a jó útról. A szülők a legnagyobb ajándékkal, a boldog és teljes élet lehetőségével ajándékozzák meg gyermeküket, ha figyelmes és igényes szeretettel segítik életútjukon, de különösen ennek első szakaszában.

117. Teljes értékű lehet azonban azoknak a házastársaknak

az élete is, akiket Isten nem ajándékozott meg gyermekkel. „Házasságukból messze sugározhat a termékeny szeretet, a befogadás és az áldozat szelleme” (KEK 1654). Hiszen „a házasságnak nemcsak az életadás a rendeltetése”. Célja az is, hogy „a házastársak kölcsönös szerelme gazdagodjék és érettebbé váljék. Így még akkor is, ha nélkülözniük kell a sok esetben forrón óhajtott gyermekáldást, a házasság azért teljes életközösség marad, megőrzi értékét és felbonthatatlanságát” (GS 50).

4. TENNYALÓK A CSALÁDÉRT ÉS A HÁZASSÁGÉRT

118. A II. Vatikáni zsinat köteleességünké tette: „Azok (...), akik hatni tudnak a közösségekre és társadalmi csoportokra, erőteljesen sürgezzék a házasság és a család helyzetének javítását. A közhatalom tartsa szent kötelességének, hogy elismeri, óvja és erősíti a házasság és a család igazi természetét, védi a közérdeket és segíti a családok boldogulását” (GS 52). A józan ész fényénél sem juthatunk azonban más következtetésre. A társadalom egyik legfontosabb intézményének, a családnak és vele kapcsolatban a házasságnak megkülönböztetett figyelemre és hatékony segítségre van szüksége a magyar társadalomban.

Reméljük, hogy pásztorlevelünk alkalom arra, hogy a katolikusok és általában a hívő emberek, de az egész társadalom, főként pedig annak felelős csoportjai, szervezetei folytassák a családokért tett erőfeszítéseiket, és tevékenységük hatékonyságának fokozása érdekében keressék a párbeszéd és az összefogás lehetőségeit.

4.1. Az Egyház feladatai

119. Erősen reméljük, hogy legalább a keresztények egyre többen felismerik, hogy a boldog család és házasság csak Isten abszolút szeretetében található erőforrást és példát.

Egyre több család él *családegyszázként, amelynek tagjai* Krisztus lelkiületével, gyöngéden és figyelmesen, szolgálatra és megbocsátásra készen élnek. Ezek a családok példát adhatnak mindenkinek a boldogabb élet útjára. Választ kínálhatnak gyorsan változó korunk radikális kihívásaira, és segíthetik a családi életnek annyira szükséges megújulását is.

4.1.1. A családpsztorációról

120. A Magyar Katolikus Egyház a II. Vatikáni zsinat szellemében már eddig is sokat tett a családpsztoráció érdekében. Az elmúlt években tartott egyházmegyei zsinatok lelkipásztori tervei foglalkoznak a családokkal is. Az Országos Lelkipásztori Intézet pedig a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia egyik tagjának vezetésével 1991 óta szervezi az egyházmegyei családpsztorációt. Kiépülőben van az egyházmegyei családreferensek rendszere. Munkájukhoz megfigyelőként, nemegyszer együttműködőként is csatlakoznak határon túli magyar egyházmegyéék és szervezetek. Sokat tesznek a rászoruló családokért a magyar karitatív szervezetek is. Bízunk benne, hogy pásztorlevelünk új lendületet ad ennek a munkának.

A családok lelkipásztori gondozása erősíteni igyekszik egyrészt a házaspárok kapcsolatát Istennel, másrészt a házaspárok és a családok közösségeit is. Az egyház szeretné végigkísérni útján a keresztény családot (FC 65). Minden erejével azon van, hogy hangsúlyozzák az egyetemes egyház dokumentumai, „hogy a család lelkipásztori gondozása erősödjön, fejlődjön és valóban előnyt élvezzen” (FC 65). S ez nem korlátozódhat csupán a hozzá közel álló családokra, hanem ki kell terjednie minden családra, különösen azokra, akik nehéz körülmények között élnek (vö. FC 65).

121 Meggyőződésünk, hogy e sajátos lelkipásztori feladatra

ma egészen különös figyelmet kell szentelni. Ez fontos feladatokat ró mind a papnevelésre, mind a lelkipásztori munka megszervezésére. Az egyházi rendelkezések előírják: a papoknak és a világi lelkipásztori munkatársaknak külön képzésben kell részesülniük, hogy megfelelő családsegítő munkát tudjanak folytatni (FC 70). Az ebben való közreműködésre meg kell hívni világiakat, „orvosokat, jogászokat, pszichológusokat, szociológusokat, akik saját szaktudásukkal hasznos segítséget nyújthatnak a családnak” (FC 70). Fontos volna hasonló képzésben részesíteni a pedagógusokat is, elsősorban a katolikus iskolák tanárait.

A II. Vatikáni zsinat szerint „a papságnak kötelessége, hogy miután kellő képzést kapott a családi élet kérdéseiben, ápolja a házastársak hivatását, hitvesi és családi életükben, a különböző lelkipásztori módszerek igénybevételével” (GS 52). A plébániai és egyházmegyei szintű családpsztoráció legismertebb módjai Magyarországon is elterjedtek: a családokkal való kapcsolattartás, a családlátogatás, a vasárnaponként külön szentmise a gyermekeknek és szüleiknek, a felkészítés a házasságra jegyeskurzusokkal és egyéni beszélgetésekkel, a családközösségek, a családoknak szóló lelki gyakorlatok, lelkinapok tanfolyamok.

122. A szoroson vett lelkipásztori tevékenységen kívül olyan családgondozó intézmények létrehozását is sürgetik az egyházi előírások, amelyekben az érdekeltek tanácsokat kaphatnak szakemberektől.

Püspöki karunk ezért elhatározta, hogy az Országos Lelkipásztori Intézet mellett Országos Családsegítő Intézetet állít fel, amely részben a házasság és a család teológiájának gyakorlati eredményeit teszi közkinccsé, részben támogatja az egyház családsegítő munkáját országos és egyházmegyei szinten.

A REFORMÁTUS EGYHÁZ KÖZLEMÉNYE

Református Lelkészválasztás

Örömmel tudatjuk a kedves olvasókkal, hogy 2001. május 13-án vasárnap a református templomban az egyházi törvényeknek megfelelő módon a Békésszentandrási Református Egyházközség tagjai egyhangú szavazással megválasztották

Dr. Dobos Ágostont korábbi helyettes lelkészüket állandó lelkészüké. Kérjük Isten áldását a gyülekezet és lelképásztora további szolgálatára, hogy általuk Jézus Krisztus legyen naggyá a rájuk bízott emberek életében.

Egyházi Média hajó

Május 25-én este 7-kor futott ki az első egyházi média hajó a Vigadó téri megállóból, mely zsűfólig megtelt újságírókkal és média szakemberekkel. Dr. Veres András püspök, a Katolikus püspöki kar titkára és Juhász Judit sajtófőnök által szervezett úton érdekes dolgokat tudunk meg a Galup intézet felméréséről, melyet az egyház sajtókampányáról készítettek.

Az 1012 fős mintán végzett felmérés szerint a magyar lakosság 29%-a spontán találkozott a katolikus egyház reklám kampányával és 47% kis rákérdezésre már emlékezett rá, 74% tudta felidézni a képet. A megkérdezettek 55%-a kedvezően vélekedett róla és csak a nem-hívők gondolták azt, hogy felesleges pénz kidobás volt ez az összeg. A kampány kapcsán a megkérdezettek 18%-nak javult a véleménye a katolikus egyházzal és 9%-nak romlott, összességében 48% értett egyet azzal, hogy az egyház reklámot is használ céljainak érdekében.

Más egyházakkal összehasonlítva a kiségyházakról a lakosság 20%-a tud, ezekbe értendők a Jehova tanúi, a Hit gyülekezete a Krisna tudatúak stb. A Zsidó hitközségekről 1,5%-nak van tu-

domása, a Görögkeleti egyházzal 2%, az Evangélikus egyházzal 3%, a Református egyházzal 20%, míg a Katolikus egyházzal 74% tud a megkérdezettek közül.

A hívők körében többségében helyeslésre talált az a tény, hogy az egyház a reklámok útján is kilép a nyilvánosság elé. Néhányan megfogalmazták aggodalmaikat, hogy a modern kor reklám eszközei talán veszélyeztetik a vallási tartalom szentségét. A felmérést a Galup intézet 2001. március 14-19. között készítette.

A média hajón meghirdettek egy „Szalézi Szent Ferenc” sajtó-ösztöndíjat, melyre az országos heti és havi lapok pályázhatnak 2001. június 30-ig szerkesztőségük egy munkatársával, aki életvitelével és eddigi munkásságával a keresztény értékrend követésére indított és szakmai igényességgel dolgozott.

A díjat az újságíró szervezetek képviselőiből alakult zsűri ítéli oda a Katolikus Püspöki Kar nevében, 2001. augusztus 20-án és havi bruttó 50.000 Ft-ot ér egy éven keresztül.

Dr. Benyik György
theol. prof.

Meghívó lelkészbeiktatásra

Szeretettel hívunk mindenkit hálaadó istentiszteletünkre és az azt követő szeretetvendégségre 2001. július 7-én szombaton délután 2 órakor a református templomba (Békésszentandrás, Kálvin u. 14.). Az istentisztelet keretében Szabó Endre a Békési Református Egyházmegye esperese beiktatja lelképásztori tisztségbe dr. Dobos Ágostont, a Békésszentandrási Református Egyházközség megválasztott lelképásztorát.

E nap kettős ünnep a lelkész-család életében tizedik házassági évfordulója alkalmából.

„Dicsérjétek az Urat mind, ti népek, dicsőítsétek mind, ti nemzetek! Mert nagy az ő szeretete irántunk, az Úr hűsége örökké tart. Dicsérjétek az Urat!” (117. zsoltár)

A Református Egyházközség Presbitériuma

dr. Dobos Ágoston
lelkész és családja

ANYAKÖNYVI HÍREK

Születések

2001. március 1-jén Pekár Tibor és Kovács Tünde szülőknek TIBOR CSANÁD, május 4-én Molnár Imre és Lászlófi Rozália szülőknek IMRE, május 11-én Csabai Lajos és Szilágyi Gabriella szülőknek SZABOLCS LAJOS, május 16-án Szoboszlai Szabó János és Kis Katalin szülőknek BETTINA, május 19-én Pásztor György és Nagy Éva szülőknek ENIKŐ, május 26-án Somogyi Zsolt és Pintér Erika szülőknek PETRA utónevű gyermeke született.

HALÁLOZÁS

Római katolikus szertartással eltemetett halottaink:

BAGI EMERENCIA (1922-2001) II. kk. 7. sz. alatti lakos május 27-én rövid betegség után elhunyt. Gyászolják: testvére, nevelt fia, testvéreinek családjai, rokonsága.

CSATÓ PÁLNÉ MAGYAR MÁRIA (1927-2001) Rákóczi u. 4. sz. alatti lakos május 27-én váratlanul elpihent az Úrban. Gyászolják: férje, testvérei a családdal, sógornői és a rokonsága.

BABÁK FERENCNÉ CSABAI MÁRIA (1913-2001) Szent Erzsébet u. 23. sz. alatti lakos, hosszantartó gyengélkedés után május 28-án elhunyt. Gyászolják: leányai, vejei, unokái, testvérei, sógorok és sógornők és a rokonsága.

SZOPKA LÁSZLÓ (1943-2001) Árpád u. 4/c. sz. alatti lakos május 22-én hosszantartó betegeskedés után meghalt. Gyászolják: felesége, gyermekei, unokái, nagybátyjai, nagynénjei és a rokonsága.

PRJEVARA PÁL (1908-2001) Bajcsy-Zs. u. 21. sz. alatti lakos június 5-én elhunyt. Gyászolják gyermekei házastársukkal, unokái, dédunokái, rokonsága.

VIRÁG IMRE (1952-2001) József A. u. 1. sz. alatti lakos, június 12-én váratlanul elhunyt. Gyászolják: gyermekei, menyei, unokái és a rokonsága.

MATUZ LÁSZLÓNÉ MARTON MÁRIA (1930-2001) Vértessy tér 6. sz. alatti lakos június 12-én hosszantartó szenvedés után elhunyt. Gyászolják: fiai, menyei, unokái, testvérei, sógorok, sógornők és rokonsága.

NYUGODJANAK BÉKÉBEN!

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Fájó szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik **CSATÓ PÁLNÉ sz. MAGYAR MÁRIA** temetésén öt utolsó útjára elkísérték, jelenlétükkel, búcsúvirágaikkal és együttérző szeretetükkel mély fájdalomunkban osztoztak.

A gyászoló család

Hock János

NEMZETI DICSŐSÉGÜNK

Kenedi Géza: Az újkor kezdete

Számra sokkal nagyobb, kincsre sokkal gazdagabb nemzetek is elmerültek már észrevétlen a világtörténet tengerében, mint amilyen volt az elgyöngített magyar nemzet a XVIII. század derekán.

Maga Lengyelország is akkor kezdett haldokolni. Első felosztása mint valamely lélekharang kongott a mi nemzetünk feje fölött is. Úgy látszott, a magyar is erre a sorsra jut, mert hiszen mi is idegen nyelven kezdtünk beszélni és idegen erkölcsök szerint élni, mint a lengyelek. A magyar paraszt pedig éppen úgy el volt szakadva a maga vérbeli urától, mint a lengyel paraszt a magáétól. Volt arra gond, hogy ez az elszakadás minél nagyobb legyen.

A kettő közül a magyar nemzet volt a kisebb és mégis az élte túl jobban a nehéz század sorvasztó nyomását. Nemcsak túlélte, de új virágzásra is ébredt általa. Ismét megjelent a nemzet életében a Gondviselés; ez a csodálatos erő, amelytől mindig akkor feszültek meg a magyar gondolatok és izmok, amikor elmulásunkat biztosra fogták.

A magyar nép mesemondása is tele van ennek az őserőnek a jelképeivel. Szegény, pártfogó nélkül való mesebeli parasztlégyeink kimondhatatlan nyomorúságokat bírnak elviselni. Évekig tengődnek az ember-évő óriás fogságában, de végül mégis királykisasszonyokat és országokat nyernek a maguk erejéből. Amikor pedig a sárkánnyal küzdenek, a sárkány váltig a földre vágja őket, de attól erősödnek meg csak igazán.

Ez ismétlődött a XVIII. század hét utolsó évtizedében.

Ez a század egyébiránt egész Európában a királyi hatalom végső kifejlésének és a régi feudális, rendi államszerkezet el-

fajzásának nehéz százada volt. De talán sehol sem volt olyan nyomasztó és nemzetietlen ez az elfajzás, mint Magyarországon. Nálunk még a filozófiai gondolkodás sem enyhítette. Rousseau, Diderot, Voltaire és a francia filozófia nem világíthatott be a lelkek sötétségébe; a magyar szellemi élet e század derekán halványan pislákoló és szerzegő olajmécses világításához hasonlított...

A nemzeti uralkodóház megalapítása a század elején megint nem sikerült. II. Rákóczi Ferencz elbukott, elmenekült és száműzetésben halt meg. A szatmári békekötéstől, 1711-től kezdve egy darabig a magyar lélek csöndes siralma tölti el az országot, mialatt a rendek czikornyás latin nyelven irt törvényekben hódolnak. A kesergő kurucz-nótákból ma is kihallatszik és könyre indítja a magyar lelket a nemzet mély-séges nyomorérzése. Az Esztergom megvételéről, az Ocskay Lászlóról és a kölesdi harczról írott énekek fölséges magyar hangjai elhalnak lassan az egyetemes búbanatban.

A magyar nép koldusnak érzi magát és mindig koldusabbá lesz. III. Károly és Mária Terézia kora már új kor, ahol azonban a népnek semmi köze többé az országhoz; a köznemességnek is alig. Folyik a birtokosztogatás és az urak észrevétlen lenyügözése. Rákóczi az alatt csöndesen elvész és vele az előbbvaló, tisztább, magyarabb nyelv és érzésvilág. Mikes Kelemen bús levélírása szinte utolsó lehelete ennek a kornak, mignem 1761-ben ő is elnémul és következik az általános hanyatlás.

Aki a XVII. század és a kuruczvilág gazdag irodalmi kincsei után ma Mária Terézia korának kevés, de annál szegényesebb irodalmi műveit ol-

vassa, szinte sirva fakad. Azt a gondolatokban és érzésekben dúsgazdag magyar világot siratja, mely mintha örökre veszte volna. És azt a szép, bámulatosan kifejező, sőt nagyon kifejlődött magyar nyelvet, mely méltó hordozója lehetett volna az államigazgatásnak és az újkori műveltségnek, de amely most romokban hever.

Az a magyar nyelv és gondolkodás, ami Mária Terézia és még inkább II. József alatt járja, mintha nem is volna folytatása a réginek. De még így is nagy szerencse, hogy néhány derék pap, mint Faludy Ferencz is, vagy Bod Péter, egyáltalán tovább tengeti. Vagy néhány irodalomkedvelő főúr, aki a hétéves háborúból visszatérve, falusi birtokán inkább csak a maga öröme végett versel, mint báró Orczy Lőrincz, avagy gróf Ráday Gedeon. Parányi nemzeties töredéke az udvar lábai előtt heverő főnemességnek.

Ott hever egyébiránt a vagyonos köznemesség nagyobb része is és erősen terjed a latin mellett a német nyelv. A magyar Génius most már a falvakban lakik a szegény kurtanemesek és parasztok közt, ahol nem is veszik észre. De egyszerre csak egy nagy esemény hirtelen arra kényszeríti, hogy kilépjen és meg rázza magasra fölemelt lobogóját.

Ez az esemény II. József császárnak híres 1784. évi rendelete volt, mely a német nyelvet tette meg államnyelvvé a magyar szent korona egész területén.

Úgy kellene, hogy századokon át minden magyar elme könyv nélkül tudja ismételni azt a borzasztó vádat, amelylyel II. József a magyar nemzetet és nyelvet ebben a kéziratban illeti. Úgy kellene, hogy ez le-

gyen az ösztönző sarkantyúja minden hidegebben dobogó magyar szívnek, valahányszor nyelvünk tisztaságáról és fejlettségéről van szó.

„Ha egy nemzet - így is a császár - minden közügyében holt nyelvet használ, amilyen a latin, az felvilágosodásának mindenesetre nagy gyalázatára válik, mert hallgatag azt bizonyítja, hogy annak a nemzetnek vagy nincs tisztességes anyanyelve, vagy csak olyan van, amin írni és olvasni senki sem tud és csupán a latin tanulmányokkal foglalkozó tudósok képesek gondolataikat papírosan kifejezni, sőt hogy az összes nemzet kormányzása és törvénykezése olyan nyelven folyik, amit ő maga nem ért. Ez világos, mivel az európai művelt nemzetek közügyeikből a latin nyelvet kiküszöbölték s még csak Magyar- és Lengyelországban maradt divatban.”

Ez volt a német nyelv általános behozatalának legfőbb indoka Magyarországon. De ez volt az az ébresztő trombitaharsogás is, mely végigcsattogott Magyarország hegyei és rónái fölött és fölébresztette a nemzeti lelket hosszas elaléltóságából.

Csak azt nem kell hinni, hogy ez a nagy fölébredés önmagától, munka nélkül ment végbe! Azt sem, hogy a politikailag már rendezett, jómódban és hivatalban élő gazdagabb nemesség ébredt föl tőle legelőbb! De még azt sem, hogy a nép nagy tömege értette meg elsőnek, mert hiszen az, - bár megőrizte magarságát - akkor már el volt szakadva a nemzeti közélettől és a műveltségtől.

A főnemesség és a hivatalosak egy része tiltakozott ugyan a császári rendelet ellen, sőt maga a magyar kancellár, gróf Esterházy Ferencz is azt bizo-

nyitgatta a császárnak (jóllehet, talán maga sem hitte), hogy Magyarországon mindenki tud magyarul; de mivel az ellenállás erőtlén volt, a császár akarata egészen diadalmaskodott. Az iskolákban megkezdik a német tanítást, a vármegyék németül kezdenek hivataloskodni és lassan mindenki belenyugszik. A nemesség a hivatalokban megmarad és inkább a latin nyelvet sajnálja, mint a magyart kívánja. Különös, hogy Kazinczy Ferencz, nemzeti nyelvünknek később legnagyobb apostola, ebben az időben mint Abauj vármegye aljegyzője, szintén azzal van elfoglalva, hogy hivatalbeli főlebbvalóinak latin fogalmazványait németre fordítsa és emiatt igen kedvelik. Így a főnemesség és a vármegyék. A magyar nép pedig, a minden nagynak és hatalmasnak ez az ősi televényföldje annyira távol volt mindentől, ami az urakra tartozott, hogy vagy meg nem hallotta, vagy hallván, sem értette meg II. Józsefnek ezt a rendeletét. A magyar nyelv és a magyar nemzeti élet szinte meghalhatott volna ezen kegyetlen rendelkezés nélkül is, ha nem támadnak. Gondviselés-szerű prófétái onnan, ahonnan senki sem várta őket. Van valami igazság abban, hogy a próféták Isten küldöttei.

A mi nemzeti prófétáink ebben a korban a bécsi magyar nemes testőrség tagjai voltak. A három legnagyobb: Bessenyei György, Barsai Ábrahám és Báróczi Sándor. A gárda többi jeles és hazafias tagjai: Baranyi László, Naláczy József, Czirjék Mihály és Bessenyei Sándor, a György testvérbátyja. Az első három megáldott tehetség, a többiek lelkes támogatók, dolgozó társak és hívek. Magyarozói és terjesztői a főlemelkedő nemzeti hitnek. Ezek a derék férfiak állanak a magyar nemzeti élet újjászületésének bölcsőjénél - Bécsben. Észszel, okoskodással szinte föl nem érhető az, ami itt megtörtént; inkább csak szívvel érezhető. Ezeket az ifjakat még Mária Terézia rendelkezésére, inkább testalkatuk szépsége, mint tehetségük és műveltségük szerint válogatták a magyar köznemességből. Az udvari életet akarták velük diszesíteni és azt várták tőlük, hogy a francziás és németes

világműveltséget megizelvé, Magyarországon az udvar célzatait fogják szolgálni a nehezebben megközelíthető köznemességnél. De ime, egyszerre és váratlanul ugyaneből a csoportból csap ki a hazafiasság hatalmas lángkévéje.

Úgy kell lennie, hogy a túlzásokban rejtezik az emberi rosszaságok orvossága. És úgy kell lennie, hogy az erő és egészség akkor ébred öntudatra legkönnyebben, amikor legjobban tiporják. Vagy nincs-e már abban is biztató tanulság a magyar nemzetre nézve, hogy Bessenyei társasága előtt is, de azután is a német szellemű hadsereg adta nekünk a magyar élet derekabb előharczóit. A testőrök korában vagy előtte nincs-e ott báró Orczy Lajos generális, gróf Gvadányi József lovas generális, később pedig a két Kisfaludy és maga a nagy Széchenyi István.

Bessenyei György szegény falusi nemes fia volt; pájtásai is többnyire ilyenek. A művelt társaság Bécsben, utazása Olaszországban megnyitotta szemét és fogékonytá tette lelkét. Mohón szívta föl e pihent lélek az akkor mindenütt egészen francziás műveltséget és első gondolata az volt, hogy szegény elhagyott, elgyöngített hazájának használjon vele. A francia klassziczizmus és a francia filozóf-szellem általuk szűrődött be először az ország éjszakájába, de már magyar nyelven és magyar gondolatok által közvetítve. Úgy látszik, hogy az elalélt nemzeteket az idegen kultura üdítő habjai birják csak ájulásukból felmosni.

II. József amaz állítását, hogy a magyar nyelv, kiműveletlenségénél fogva nem képes a kulturát közvetíteni, a tulajdon maga szegény testőrei czáfolták agyon. És ez már kézzelfogható valóság volt az egész magyar nemzet szemében. Innen van hatásuk nagysága is. Látjuk azonban, hogy II. József korában nemcsak a francziás-, hanem maga a szívünk ellen szegzett németes műveltség is éppen ilyen hatással van a nemzetre. Szinte úgy tetszik, mintha az udvarnak és kívált II. Józsefnek meg kellene köszönnünk az erőszakolt németesítést. Ez adta nekünk a nemzeti próféták második csoportját, azokét, akik a Goethe

és Schiller által újjáteremtett német műveltség friss himpórárt szívták föl és dolgozták át magyar mézzé. Ez adta nekünk mindenekelőtt a hatalmas Kazinczy Ferenczet, nyelvünk törhetetlen és tisztalelkű agitátorát. Maga Révai Miklós is ebbe a csoportba sorozható. Később Kármán József és vele egy egész csapat ifju, aki goethei hangulatokkal van eltelve, de azért nem kevésbé magyar.

De még ez nem minden. A hosszas betegségből fellábadó magyar nemzeti lelket szinte kielégíthetetlen és mohó éhség gyötri a kultura kincsei iránt. Ilyen éhsége csak egészséges és erős nemzeteknek lehet. Egy harmadik irodalmi és műveltségi csoport is támad, mely a latin klassziczizmus kincseire veti magát és a régi római műveltséggel törekszik gazdagítani a nemzeti nyelvet. Virág Benedek, „a nemzeti lélek tüzes ébresztője” szinte egyszerre lép szinre Berzsenyi Dániellel, ezzel a csodálatos tehetséggel, aki a magyar gondolatot a latin klasszikus formák közt megrázó, szinte megdöbbenő erővel tudja kifejezni. Fellépésük kissé későbbre esik ugyan, mint a többié, de ennek a kornak a férfiai ők is. A „Romlásnak indult hajdan erős magyar”, mint egy izmos kar által forgatott régi buzogány zúg a nemzet feje fölött és mindenkit megrendít. És érdekes, hogy mindezek a férfiak nem II. Józsefet és az udvart, hanem magát a tunya nemzetet okozzák a hanyatlás miatt. A magyar faj előkelő politikai jelleme nyilatkozik meg ebben is, a költők tudják, hogy ők nem a politikai bosszú, hanem a nemzeti feltámadás prófétái.

Végül feltűnik az újjászületés reggelén a prófétáknak még egy negyedik csoportja is. Ezek a népies írók, Dugonics András, Horváth Ádám, gróf Gvadányi József, Fazekas Mihály és mások. Valamennyi tiszta, régies nyelven ír, mely szinte folytatása a XVII. századbeli jobb magyar nyelvnek. A hagyomány tehát lappangva, szó nélkül, de mégis átélte az elfajulás 70 esztendejét.

Nem lehet már elég helyesen megmagyarázni, honnan és miképpen szedelőzködtek így csoportokba a nemzeti nyelv ezen tüzes művelői, de azt

tisztán lehet látni, hogy valamennyi csoport közreműködése szükséges volt. A francziás testőrök az elkényeztetett főúri ízlést iparkodtak megnyerni a nemzeti nyelv ügyének; a németes írók a hivatalban levőket és az elnémetesedő honorációrokat; a latinosok a vármegyéket és a „diák nyelvhez” szokott köznemeseiket; végül a magyar népies írók a köznépet, melynek a „peleskei nótárius” és a „Ludas Matyi” története fölött egy egész új világgal és a kuruczvilág óta először figyelmeztette arra, hogy a magyar nemzet alkotó része ő is.

Az írók tehát egyszerre a nemzet valamennyi osztályához szólnak és az eredmény csodálatos. Már hat évvel II. József elnémetesítő rendeletének megjelenése után Pesten és Budán mindenki magyar ruhában jár. Levetik és gúnyolják a német „plundrát”, szűk nadrágban szoronganak, ragyog a skófiom, csillog a forgó meg a csótár és spádé helyett széles magyar szablya csattog a főurak oldalán, akik régi magyar szokás szerint szívesen járnak most lóháton. A szent koronát II. Lipót alatt a rendek visszakövetelik, majd rájogó ünnepiességek közt vissza is hozzák és végre magyar ujságok is támadnak, mivelhogy eddig Magyarország csak német és latin ujságokat ismert.

Az újjászületés ereje legjobban van kifejezve az 1790-92. és az 1792. évi országgyűléseken, amelyek a magyar nemzet számára végre komoly alkotmánybiztosításokról gondoskodnak és lelkesen tárgyalnak, II. József rendelete után hét esztendő múlva, a magyar nyelv általánosan kötelezővé tételéről és a magyar tudós társaság felállításáról.

Am ezzel a nemzeti újjászületés gyönyörű kora még nincsen befejezve. Betódulnak a francia forradalom eszméi, majd meg ismét győz a reakció. De a nemzet már föl van ébresztve és meg van mentve. Szinte tékozló bőséggel szüli a tehetségekben gazdag és jellemében bámulatos férfiakat a jövő számára. Az újjászületés hajnalsugara ott ragyog az egész nemzet homlokán.

Berzsenyi Dániel 1807-ben már szinte lelkesedve éneklé:

*A derek nem fél az idők mohától
A koporsóból kitört és eget kér.*

Ez volt a XX. század

1901. év folyamán

Elkészült Csontvári Kosztka Tivadar egyik első jelentős műve, a „Holdtölte Taorminában”. Csontváry eredeti foglalkozása szerint gyógyszerész volt. 1880-tól „isten sugallatra” érlelődött elhatározása, hogy festő legyen. Művészeti képzésben csupán rövid ideig részesült, valójában autodidakta volt. Festészete nem kötődött egyetlen korabeli stílusirányzathoz sem. Művei realista, szurrealista, posztimpressionista és expresszionista elemeket egyaránt tartalmaztak. Különös képeit a kortársak kevés megértéssel fogadták. 1963-tól, székesfehérvári és budapesti életműkiállításai után vált igazán ismertté.

1901. június 24.

A párizsi Vollard Galéria megnyitotta a 18 éves katalán festő, Pablo Picasso első tárlatát. A kiállításnak alig akadtak látogatói, a kritika azonban így írt: „Picasso festő, tetőtől talpig festő, méghozzá nagyon jó festő...”

1902. június 1.

Megújították az Osztrák-Magyar Monarchia két legfontosabb külpolitikai szerződését. Ezen a napon a németországgal 1879-ben kötött kettős szövetséget, június 28-án pedig az 1882-ben Olaszországgal kötött hármas szövetséget erősítették meg. A kettős szövetség megkötésére az orosz-török háborút lezáró berlini kongresszus lezárásakor ke-

rült sor. A Monarchia számára fontos volt, mert a Balkánon csak német segítséggel tudta ellensúlyozni a cári Oroszország hatalmát. Olaszország csak azért írta alá újra a hármas szövetség szerződést, hogy a Monarchia külön dokumentumban ismerje el az olaszok különleges jogait Tripolisban.

1903.

Ebben az évben adták át Budapest két láncpáron függő hidját az Erzsébet-hidat. Európa legnagyobb nyílású lánchídja - 290 m -, sokáig a világ leghosszabb ilyen hídja volt.

1903. június 11.

Liberális tisztek meggyilkolták a szerb királyi párt, a királyné fivéreit, a miniszterelnököt és a hadügyminisztert. Belgrád lakossága örömmel üdvözölte az eseményeket, és egyhangúlag megválasztották királyné a Genfben élő Karagyorgyevics herceget, aki I. Péter néven azonnal trónra lépett.

1905. június 17.

Atadták a budapesti városligeti millenáris emlékmű első részét. Ekkor még hiányzott az emlékműből az oszlopsor közé illeszkedő 14 királyszobor, az arkangyal elé állítandó hét vezér csoportja és az oszlopszat tetejére tervezett négy római lovascsoport.

1905. június 27.

A Knyáz Patyomkin páncélos cirkáló legénysége zendülésben tört ki, mert az egyik tiszt

lelőtte az eléje panasztételre járuló katonát. A tiszteket megölték, a matrózok elfoglalták a hajót, és fölvtették a vörös zászlót. Odessza sztrájkoló városának kikötőjébe mentek, később üzemanyag hiányában Konstanzban megadták magukat.

1906. június közepe - július közepe

Ez az év rekordtermést hozott, de igen sok volt az aratósztrájk. Ez a mezőgazdasági munkások leghatékonyabb fegyvere volt a több bérért. Ebben az évben az ország 24 megyéjében mintegy 50 ezren vettek részt benne. A harc eredményes volt, a munkabérek mintegy 25%-kal emelkedtek.

1906. június 26.

A Francia Automobilklub kiírta az első ground prix-versenyét, amely a forma-1 ősenek tekinthető. Harminckét gépkocsi vágott neki a közel 1250 km-es pályának. Nagy harc után a magyar Szisz Ferenc győzött Renault automobiljával.

1907. június 2.

A magyar király szentesítette a Lex Apponyi-nak nevezett iskolatörvényeket. (Nevüket a vallás- és közoktatásügyi miniszterről kapták.) Ingyenessé tették ugyan az elemi népoktatást és felemelték a tanítók fizetését, de minden nemzetiségnek kötelezővé tették negyedik osztálytól a magyar nyelv ismeretét és használatát.

1907. június 8.

A koronázás 40 éves jubileumát ünnepelték Budapesten Ferenc József császár jelenlétében.

1907. június 15.

A holland külügyminiszter Tets van Gondriaan megnyitotta a második nagy békekonzferenciát Hágában. A negyvennégy résztvevő állam összesen tizenkét konvencióban rögzítette a hadijog szabályait.

1908. június 21.

64 éves korában meghalt Nyikolaj Rimszkij-Korszakov orosz zeneszerző. Zenei stílusát Liszt Ferenc és Hector Berlioz határozta meg. Művei hozzájárultak az orosz nemzeti zene kialakulásához.

1909. június 10.

A brit Cuhard hajózási társaság Slavonia nevű gőzöse első ízben alkalmazta az új S.O.S. vészjelzést, amikor hajótörést szenvedett az Azovi-tengeren. A segélyhívó vészjelzés bevezetéséről már 1906-ban szó volt, később hivatalosan is megerősítették a tengeri hatalmak.

1910. június 11.

Ezen a napon született Jaques Yves Consteau francia mélytengerkutató, tengerésztiszt és filmrendező. Az általa feltalált szkafanderrel Calypso nevű óceánjáróján számos tengeri utat vezetett és tenger alatti kísérletet folytatott. Útjairól filmeket készített, melyeket a magyar tévézők is ismerhetnek.

Szellemi körkép a századfordulón

Soha nem volt egyszerre annyi író egyszerre képviselő is, mint a századfordulón: Benedek Elek, Eötvös Károly, Herczeg Ferenc, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán. A politikai nézetkülönbségek mégsem befolyásolták a pályatársakat és az olvasóközönséget. Mikszáth az általa szerkesztett irodalmi kalendáriumban rendszeresen közölte felfedezettjeit, a

tehetségesnek tartott fiatal írókat, hogy őket tekintélyével támogassa, Herczeg Ferenc-től Móricz Zsigmondig.

Rendkívül megnövekedett az olvasási igény. Megindult A Hét (1890), az Új Idők (1894), egész sereg kiadó. Évente több mint kétezer magyar nyelvű hírlap és 2300 szépirodalmi mű jelent meg.

Gerő Lajos vállalkozó felépítette nyomdáját és 1893-1900 között kiadta a

lexikonát: „A Pallas Nagy Lexikona, az összes ismeretek enciklopédiája”. A kor legkiválóbb tudósai írták a pársoros szócikkeket Bánki Donáttól Eötvös Lórándig.

Virágzott a zenei élet. Lehár Ferenc, Huszka Jenő, Kálmán Imre, Hubay Jenő, Dohnányi Ernő kora ez. A népdalszerző Dankó Pistának szülővárosa - Szeged - szobrot emelt, a nagyszöllősi iskolában pedig Bartók Béla II. o.

tanuló előadta saját szerzeményét.

A színészek társadalmi rangja is példátlan volt. A kor ünnepelt színésznői Blaha Lujza, Jászai Mari. Művészek és hazafiak egyaránt. A századfordulón épült a Vígszínház és a Magyar Színház. Nem volt magyar város, amelynek ne lett volna színháza, társulata.

IPARTESTÜLET HÍREI

Kereskedők és szolgáltatók figyelmébe.

(A 2001/36-os MAGYAR KÖZLÖNYBŐL a szeptember 1-jétől hatályos rendelet)

A gazdasági miniszter 7/2001. (III.29.) GM rendelete

a fogyasztói forgalomba kerülő áruk és szolgáltatások árának feltüntetéséről

A belkereskedelemtől szóló 1978. évi I. törvény 40.§-ában foglalt felhatalmazás alapján - a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvényben (a továbbiakban: Fgytv.) meghatározott, a fogyasztók megfelelő tájékoztatásához fűződő érdek érvényre juttatása céljából - a következőket rendelem el:

1.§

(1) A rendelet hatálya a fogyasztói forgalomba [Fgytv. 2.§ i) pont] kerülő, illetve a fogyasztók [Fgytv. 2.§ e) pont] részére felajánlott áru [Fgytv. 2.§ a) pont] eladási árának, egységárának, illetve szolgáltatás [Fgytv. 2.§ c) pont] díjának feltüntetésére terjed ki.

(2) Nem terjed ki e rendelet hatálya:

a) a külön jogszabályban¹ meghatározott vendéglátás és közétkeztetés keretében előállított élelmiszer helyben, fogyasztással, vásárlással és házhoz szállítással történő értékesítésére,

b) a régiségek és a műalkotások értékesítésére,

c) az árverés útján értékesítendő árura, ha azok kikiáltási (induló) árát árverési tájékoztató meghatározza,

d) ingyenes minta, áru átadására.

2.§

E rendelet alkalmazásában

a) *eladási ár*: az áruért a fogyasztói forgalomban fizetendő ár, amely magában foglalja az általános forgalmi adó és az árut terhelő más adók, illetve egyéb fizetési kötelezettségek összegét is)

b) *szolgáltatás díja*: a szolgáltatásért a fogyasztói forgalom-

ban fizetendő díj, amely magában foglalja az általános forgalmi adó és a szolgáltatást terhelő más adók, illetve fizetési kötelezettségek összegét is;

c) *egységár*: az áru egy kilogrammjáért, egy literéért vagy milliliteréért, egy méteréért, egy négyzetméteréért, egy köbméteréért vagy egy darabjáért fizetendő eladási ár;

d) *ömlesztett áru*: az az áru, amelyet nem mérnek meg vagy csomagolnak be előre, és mérése, csomagolása a fogyasztó jelenlétében történik.

3.§

(1) Minden áru eladási árát - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - a Fgytv. 14.§-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően fel kell tüntetni az árun, vagy ha ez értelmetlen az áru mellett kifüggesztett árjegyzéken.

(2) Az ömlesztett árun csak az egységárat kell feltüntetni a 6.§ (2) bekezdésében feltüntetett mértékegységgel együtt.

(3) Az (1) bekezdés szerint az eladási árát elegendő az áru mellett kifüggesztett árjegyzéken feltüntetni különösen az 50 g, 50 ml vagy 5 cm alatti csomagolási egységű vagy méretű, az automatákból árusított, illetve a csomagolatlanul értékesített áruk, valamint az 5.§ (1) bekezdése szerinti különleges ajánlatok esetén.

4.§

(1) Minden áru egységárát, ha az nem egyezik meg az áru eladási árával a Fgytv. 14.§-ában és a 6.§-ban foglaltaknak megfelelően - a (2)-(3) bekezdésben foglaltak kivételével - fel kell tüntetni az árun, vagy ha ez értelmetlen az áru mellett kifüggesztett árjegyzéken.

(2) Nem kell az egységárat feltüntetni:

a) az 50 g, 50 ml vagy 5 cm alatti csomagolási egységű vagy méretű,

b) az automatákból árusított,

c) az egy csomagban lévő, készletben árusított,

d) a különleges díszcsomagolású,

e) az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvényben meghatározott élelmiszerek esetén az ételek készítéséhez egy csomagban összeállított árukon.

(3) A töltő tömeg egységárának feltüntetése is elegendő, ha a külön jogszabályban² meghatározott előrecsomagolt áruk forgalomba hozatalára vonatkozó rendelkezések a nettó tömeg mellett a töltő (lecepegtetéssel meghatározott) tömeg feltüntetését is előírják.

5.§

(1) Minden olyan, a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvényben (a továbbiakban Grtv.) meghatározott reklámban, amelyben az áru eladási árát feltüntetik, a 4.§-ban és a 6.§ (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően fel kell tüntetni az egységárat is.

(2) A Grtv. 2.§ m) pontjában meghatározott különleges ajánlat reklámjában elegendő a fogyasztó által az ajánlat alapján fizetendő eladási árhoz tartozó egységárat feltüntetni.

6.§

(1) Az egységárat a csomagolatlanul értékesített áruk esetén a tárolóedényben, illetve a polcon az áru megnevezésére és a mennyiségi egységre vonatkozóan jól azonosíthatóan kell feltüntetni.

(2) Az egységárat

a) a térfogatra áruktól literenként (Ft/l), vagy - ha ez az összehasonlítást megkönnyíti - milliliterenként (Ft/ml), illetve köbméterenként (Ft/m³),

b) a tömegre áruktól kilogrammonként (Ft/kg) vagy tonnánként (Ft/t),

c) a hosszúságra áruktól méterenként (Ft/m),

d) a felületre áruktól négyzetméterenként (Ft/m²),

e) a kizárólag darabra áruktól darabonként (Ft/db) kell feltüntetni.

7.§

(1) A (2) bekezdésben foglaltak kivételével a szolgáltatás díját - a Fgytv. 14.§-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően - a szolgáltatás nyújtásának vagy kínálásának helyén, jól látható módon kell feltüntetni.

(2) Amennyiben a szolgáltatás jellegéből adódóan a szolgáltatás díjának feltüntetése nem lehetséges a szolgáltatásnyújtás megkezdése előtt kell a fogyasztót a szolgáltatás díjáról tájékoztatni.

8.§

(1) Ez a rendelet 2001. szeptember 1-jén lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a) a fogyasztói forgalomba kerülő iparcikkek, élelmiszereknek nem minősülő termékek árának feltüntetéséről szóló 43/1997. (VIII.14.) IKIM rendelet,

b) az élelmiszer-forgalmazás rendjéről szóló 1/1997. (I.17.) IKIM rendelet 2.§-ának b) pontja, 7-10.§-ai, 11. §-a (4) bekezdésének c) pontja, valamint 12.§-ának (3) bekezdése.

¹ A vendéglátó üzletek kategóriába sorolásáról, valamint ár-tájékoztatójáról szóló 43/1998. (VI.24.) IKIM rendelet.

² Az egyes előrecsomagolt termékek névleges töltőtömegének és névleges térfogatának megengedett kiserelési érték-sorairól szóló 16/1997. (IV.4.) IKIM rendelet.

Békésszentendrési Nagyközség komplex környezetvédelmi programja 2001

3.4. Élővilág

3.4.1. Célkitűzések:

1a. Mind a fajvédelem, mind a biológiai sokféleség megőrzése miatt kiemelt cél az élőhelyek védelme. Különösképpen a veszélyeztetett fajok élőhelyeinek védelmét kell biztosítani.

1b. Törekedni kell az élőhelyek jelenlegi állapotának fenntartására, illetve a már leromlott élőhelyek további állapotromlását is meg kell akadályozni.

1c. A már károsodott élőhelyek állapotromlását meg kell állítani.

2a. A vizes élőhelyek átalakítására irányuló tevékenységet kerülni kell, s ha ilyen szükséges, akkor azt úgy kell végrehajtani, hogy az ott élő élőlényeket, élőhelyeket a legcsekélyebb mértékben károsítsák.

2b. Gondoskodni kell a füves élőhelyek fokozott védelméről, természetesen állapotban történő megőrzésükről.

3. Természetvédelmi szempontokat is figyelembe kell venni a védett területeken levő erdők állományának, korának és az alkalmazott erdészeti technikák megválasztásakor.

4. A védett veszélyeztetett növények, társulások élőhelye körül pufferzónákat kell kialakítani, megfogalmazva kezelésiük irányelveit.

5. További, jelenleg még nem védett, de értékes flórával és faunával rendelkező területeket kell feltárni.

6. Az egyre nagyobb tért nyert idegen, terjedő félben levő fajok részarányának csökkentése mind a védett, mind a védelem alatt nem álló területeken a diverzitás megőrzése miatt fontos.

7. Gondoskodni kell a fajok sokféleségének és élőhelyeinek megőrzéséről.

3.4.2. Feladatok:

1a. A védett és védelemre érdemes területek alapállapot felvételezését el kell végezni, s

ezek alapján el kell készíteni a területek kezelési, fenntartási terveit.

1b. A fokozottan védett társulások kezelési előírásait ki kell dolgozni.

1c. A károsodott élőhelyeket fel kell térképezni, a károsító folyamatokat megállítani, s ha lehet, az élőhely eredeti állapotát vissza kell állítani.

1d. Természetvédelmi kezelésnek minősülő tevékenységet, ill. természetkímélő gazdálkodást kell megvalósítani a természetközeli élőhelyek területén, lehetőleg minél nagyobb arányban.

2a. A legelőterületeken a hagyományos legeltető állattartás visszaállítása lenne indokolt, megfelelő állatlétszám kialakítása mellett.

2b. Természetközeli kaszáló típusú gyepeken a kaszálás legközelebbi időpontját (pl. július 1.) is szabályozni kell.

3. El kell végezni az erdőkben levő természeti értékek felmérését, és ez képezze az erdészeti kezelési tervek alapját.

4. Azon védett területek körül, ahol még nincsenek kijelölve a pufferzónák megfelelő szakembergárda segítségével kell kijelölni azokat.

5. A védett természeti területeket vissza kell vásárolni, vagy a tulajdonost korlátozni kell tevékenységében, de meg kell oldani a természetvédelmi kártalanítást, támogatást.

6. Szakemberek bevonásával a jelenleg ismert védett és védelemre érdemes területeken kívül olyan területeket kell felkutatni, amelyek jellegzetes vagy éppen unikális élővilággal rendelkeznek.

7. Törekedni kell a nem őshonos fajok visszaszorítására, eltávolítására.

8. Cselekvési programot kell kidolgozni a fajok védelmére, a velük kapcsolatos kutatási, megőrzési és bemutatási feladatok összehangolására.

Az élővilágon belül sajátos szerepet betöltő erdők esetében:

Célkitűzések:

1. A település területrendezési tervében foglaltak szerint az erdősültség növelése.

2. A település területén szélvédő erdősávrendszerek létesítése.

3. A gazdasági rendeltetésű erdők telepítése mellett támogatni kell a környezetvédelmi rendeltetésű telepítéseket.

Az erdőkre vonatkozóan:

Feladatok:

1. A település kedvezőtlen természeti adottságú területeinek egy részét - ahol versenyképes mezőgazdasági termelést nem lehet folytatni - erdőtelepítésekkel kell hasznosítani a területrendezési tervek tér- és időbeli ütemezésének megfelelően.

2. Biztosítani kell a defláció által veszélyeztetett területek védelmét mezővédő erdősávok, fasorok telepítésével. Fontos követelmény a védő erdősávok fafaj összetételénél az elegyesség és a jó szélvédő hatást kifejtő állományszerkezet.

3. A korszerű erdőgazdálkodás alapelveivel összhangban érvényesíteni kell a termelési mellett az erdők védelmi és közjóléti alapfunkcióit is. A porszennyezettség csökkentése érdekében ki kell dolgozni a településvédő erdők, településközeli parkerdők, belterületi parkok, fasorok, facsoportok telepítésének terveit.

4. A tervezett erdőtelepítések elsősorban őshonos fafajokkal és a terület természetes erdőtípusainak megfelelő összetételben történjék. Növelni kell az erdők biológiai sokféleségét, mind a korosztály-megoszlás, mind a fafaj-összetétel, mind pedig az erdőművelési és használati módok és technológiák megválasztásával.

5. A település környezetében az illegális fakivágás ellen hatósági és önkormányzati úton fel kell lépni.

3.5. A települési és az épített környezet védelme

3.5.1. Települési környezet

A program célként egy kisebb környezeti eredetű stresszhatást közvetítő, a mainál lényegesen magasabb

környezetminőségű települési környezet hosszabb távú kialakítását jelöli meg. A fő programok megállapításainál figyelembe veendő a település szerkezeti és urbanizált területi sajátosságai is, a koncentrált vagy osztott belterek, a speciális előírásokat igénylő tanyás és üdülőterületek adottsága, morfológiája és központi területektől való távolsága.

3.5.1.1. Célok:

1. A települési légszennyezés csökkentése a környezetvédelmi program végrehajtásával.

2. A település szennyvíz-, talajvíz- és csapadékvíz-helyzetének javítása.

3. A veszélyes hulladékok EU-konform előírásainak megfelelő kezelése.

4. A települési zöldfelületek lehető legnagyobb mértékű fejlesztése szükséges. A rekreációs és sport célú területek kiemelt gondozása, bővítése.

5. A települési közterületek jelenleginél lényegesen magasabb szintű tisztántartása indokolt.

6. A település területén levő élőhely- és természetvédelmi elemek fejlesztése, sokszínűségének megtartása.

7. A környezetre káros hatást gyakorló létesítmények védő- és védősáv létesítési programja, a gazdasági létesítmények szennyezőanyag kibocsátásának csökkentése.

8. A környezetvédelmi monitoring rendszer kiépítése.

9. A települési nyilvánosság szerepének növelése a környezeti kérdésekben történő döntések előkészítésénél és jóváhagyásánál, illetve a végrehajtás során.

ÖNKORMÁNYZATI HÍREK

Rövid hírek

* A Szent Erzsébet úti óvoda fűtés-korszerűsítésére 1,78 MFt vissza nem térítendő támogatást nyertünk a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács CÉDE pályázatán. Az épület belső felújításával összekötött munkavégzés június 25-én kezdődik és várhatóan 1 hónapig tart. Villanykályhák helyett korszerű gázfűtést és melegvízellátást kap az óvoda.

* A Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség KHT Regionális Úthálózat fejlesztés projekt keretében épülő Furu-gyi bekötőút nemzetközi pályázatára elkezdődött. A hosszadalmas eljárás miatt az út építése legkorábban 2002. februárjában kezdődhet.

* Végső fázisába érkezett a Kálvin utcai Gondozóház korszerűsítésének beruházása, ezért az intézmény június 11-től 1 hónapig zárva tart.

* Befejeződött az István király u. 48. Nyugdíjas Klub belvizes helyreállítása a falszigetelésen túl 4 ablak cseréjére került sor, teljesen megváltozott a külső homlokzat.

* A Balesetmegelőzési Bizottság ülésén megállapították, hogy január 1-jétől május 20-ig Békésszentandráson a tavalyi évben 1 súlyos és 3 könnyű sérüléssel járó, ez évben 1 halálos, 1 súlyos és 1 könnyű sérüléssel járó közúti közlekedési baleset volt.

* Vandálok pusztítottak a Gödény-halomnál, szétverték a tájvédelmi terület információs táblát, ledöntötték az átjáró hidak korlátait. A rendőrség ismeretlen tettes ellen megkezdte a nyomozást.

Sinka József
polgármester

Támad a parlagfű

A szezonális allergiák kialakulásában és az asztmás tünetek fokozódásában jelentős szerepet játszanak az allergén pollen termelő gyomnövények. Ezek közül leginkább veszélyes a parlagfű (Ambrosia elatior), mely komoly egészségi, mezőgazdasági és gazdasági károkat okoz.

Az allergiások és asztmások száma sajnos világszerte növekszik. Hazánkban az egy év alatt újonnan regisztrált asztmás betegek 10.000 lakosra vonatkoztatott száma 1990 és 1999 között 65-ről 165-re emelkedett. A nyilvántartott asztmások száma meghaladja a 120 ezret, az allergiában szenvedők száma 2 millió körülire

becsülhető. E megbetegedésekből származó betegségteher több milliárd forintot tesz ki.

Az allergizáló hatásának erőssége, valamint előfordulásának gyakorisága miatt különösen komoly népegészségügyi problémát okoz a parlagfű, ezért kérjük az egészségesebb környezetért tenni akaró közösségeket és egyéneket, hogy saját területükön lépjenek fel az egészségkárosító, allergén gyomnövények terjedésének visszaszorításában.

Eredményesen jóval a parlagfű virágzási idejének kezdete előtt, a júniusi hónapban lehet védekezni!

PM Hivatal

A szalmonella ételfertőzések megelőzéséről

- Világszerte és hazánkban is megszáporodtak a szalmonellák okozta ételfertőzések. Ezek leggyakrabban baromfi vagy nyers tojás felhasználásával készült ételek fogyasztásához kötődnek.

- Szalmonella baktérium a nyers baromfi (esetenként más nyers hússok) felületén, a tojás héján és a tojás belsejében is előfordulhat.

- A szalmonella baktériumokat az alapos hőkezelés elpusztítja. A hőkezelés akkor alapos, ha az étel teljes mennyiségében felforr, vagy jól átsül, illetve ha belsejében is mindenütt eléri legalább két percig a 70c-t.

- A szalmonella baktériumok savanyú vegyhatású ételekben nem életképesek. A savanyítás citromlével, ecettel végezhető.

- Ahhoz, hogy ételfertőzés alakuljon ki, a szalmonella baktériumoknak az ételben el kell szaporodni. Néhány szalmonella baktérium általában még nem okoz megbetegedést. A szaporodáshoz idő, és hűtés nélküli tárolás szükséges. A gyorsan lehűtött, és hűtőszekrényben tárolt ételekben a szalmonella számottevően nem szaporodik.

- A szalmonella baktériumok sokszor nem a nyersanyaggal, hanem utólagos szennyezésként, nem kellően tisztított, textília közvetítésével kerülnek az ételre.

Ezért a már hőkezelt, kész élelmiszereket szigorúan el kell különíteni a nyersanyagoktól, és azokhoz használt eszközöktől, edényektől. A nyers hússal, nyers baromfival, nyers tojással érintkező kéz, edény, eszköz fertőzöttnek tekintendő, ezért azokat gondosan fertőtleníteni kell.

- Szalmonella ételfertőzés szempontjából különösen veszélyesek azok az ételek, melyek készítésük során nem kapnak biztonságos hőkezelést, és nem savanyítottak, különösen, ha nyers tojás felhasználásával készülnek. Ilyen pl. minden tojáskrém, sütemény, a máglyarakás, a tojásos galuska, a madártej, a somlói galuska, a tojással dúsított túros palacsinta, a legtöbb majonézzel készült hidegkonyhai termék és minden sütemény, melyhez a hőkezelés után nyers tojást vagy tojáshabot adnak. Ezeket a különösen veszélyes technológiájú ételeket különösen érzékeny fogyasztói csoportok (gyermek, idősek, betegek) részére ne készítsük.

(Az Országos Közegészségügyi Központ - Országos Élelmezés Tudományi Intézet állásfoglalása alapján az ÁNTSZ Városi Intézete Szarvas tette közzé)

PARLAGFŰIRTÁS

Az 1997-es gyomfelvételezés alapján a hazánkban előforduló gyomok közül leggyakoribb a parlagfű.

Legfertőzöttebb területek a dél-nyugati megyék, a Balaton és Budapest környéke, valamint az Alföld és a Kisalföld egyes községei.

A pollen (virágpor) allergia legfőbb kiváltója a parlagfű, mely júliustól-október végéig virágzik.

A szennyezés fő oka a lakókönyezet elhanyagolása, a mezőgazdasági művelésre szánt földek parlagon hagyása. Irtása leghatásosabb megjelenésétől kezdve korai gyomlálással, illetve tömegesebb előfordulása esetén a virágzás előtt végzett rendszeres kaszá-lással.

Az allergiások és asztmások száma világszerte növekszik. Az egy év alatt újonnan regisztrált asztmás betegek 100000 lakosra vonatkoztatott száma 1990 és 1999 között 65-ről 165-re emelkedett hazánkban.

A szezonális allergiák kialakulásában allergizáló hatásának erőssége, előfordulásának gyakorisága miatt az egészséges környezet fenntartása érdekében a megelőzésben kiemelten nagy szerepet játszik a parlagfű irtása.

Kérjük az allergiás megbetegedésben szenvedő gyermekek, felnőttek és a ma még egészségesek védelme érdekében ÖN IS IRTSA A PARLAGFŰVET!

ÁNTSZ Városi Intézete

**HIRDESSEN
LAPUNKBAN!**

FALUGAZDÁSZ OLDAL

Az aranykoronás földminősítési rendszer

Az aranykoronás földminősítés célja kettős: egyrészt a termőföldmegállapítása, másrészt az adott körzetben a művelési áganként eltérő hozadék felmérése, amit a kataszteri tisztajövedelemmel fejezünk ki.

A földminősítési rendszer bevezetésére Magyarországon a XIX. század végén került sor, amikor az ideiglenes katasztert az állandó kataszter bevezetése váltotta fel.

Az állandó földadókat az előkészítéséről szóló 1875. évi VII. törvény szerint a földadó tárgya minden gazdaságilag hasznosítható földterület, a földadó alapja pedig a föld tiszta jövedelmének vették a közönséges gazdálkodás mellett tartósan elérhető középértékű értéket, levonva belőle a gazdálkodás rendes költségeit.

Az ország területét körzetekre és ezen belül amennyiben lehetséges volt egyenlő nagyságú becselőjárásokra osztották. A becselőjárásokat - szükség szerint - tovább osztották osztályozási vidékekre.

Az adóztatható területeket körzeten belül - hasznosításuk, illetve művelési módjuk szerint - kezdetben 7, majd később 6 művelési ágba (szántó, rét, szőlő, kert, gyümölcsös, legelő) sorolták be. Az elérhető termékek figyelembe vételével becselőjárásoként, illetve osztályozási vidékeként minőségi osztályokat létesítettek. A minőségi osztályok száma művelési áganként legfeljebb 8 lehetett. Az 1-es a legjobb, a 8-as a legrosszabb. Becselőjárásoként, illetve osztályozási vidékeként, művelési áganként és minőségi osztályonként úgynevezett mintateret jelöltek ki és a talajtulajdonságokra vonatkozó adatokat mintatérjegyzékbe foglalták.

A hely kiválasztásánál figyelembe vették a földrészlet (alrészlet) fekvését, az égtájhoz

viszonyított lejtését, a lejtés erősségét. A mintatér kijelölése akkor jó, ha ez a művelési ágat, a talajminőséget, a fekvést és az egyéb jellegzetes tulajdonságokat hűen tükrözi. A mintatérnek minden vonatkozásában az adott minőségi osztály-átlagos állapotának meg kell felelni.

A mintatér helyének kiválasztását követően talajszelvényt ástak és érzékszervileg megállapították a földminőséget jellemző talajtulajdonságokat, leírták a természeti és termelési adottságokat és bevezették a mintatér jegyzékbe.

A talaj felső rétegét általában a minőségi osztályra jellemző feltalaj mélységig (legfeljebb 100 cm-ig) kell vizsgálni. A feltalaj: a talajnak az a része, ahol a növények gyökérzetének többsége elhelyezkedik, valamint amely a humusztartalmánál fogva a növényi tápanyagok zömét biztosítja és színében is eltér az alatta lévő rétegtől. Altalaj a feltalaj alatt helyezkedik el és attól eltér a színe és szerkezete.

A feltalaj és altalaj mechanikai összetételét is meghatározták. Az egyöntetűség érdekében futóhomok, laza homok, homok, durvaszemcsés homok, vályog, homokos vályog, agyagos vályog, közepkötött agyag, kötött agyag, erősen kötött agyag, iszap, tőzeg, kottu szikes, szikfoltos, kavicsos, kötőmelékes, mészköves (murvás), kőpados, palaköves elnevezéseket használtak.

A talaj szerkezetének meghatározásánál a szerkezeti elemek térbeli méretei alapján köbös, hasábszerű lemezes szerkezeteket, illetve ezek különböző formáit írták le és tüntették fel a mintatér jegyzékben.

Minden művelési ágnál ki lett emelve az egyes mintateret szerinti talajok termékenysége és feltüntették mindazokat a jellemző tulajdonságokat,

amelyek az átlagtermést elönyösen vagy hátrányosan befolyásolják pl. bel- vagy fakadó vizek, aszályosságra való hajlam, fagyzugosság stb. A talajok termékenységének meghatározásánál figyelembe vették a talajjelző növényeket is.

Annak ellenére, hogy az akkori időszakban még laboratóriumi vizsgálatokra nem kerülhetett sor meglehetősen megbízható volt a talajok minőségi osztályozása.

Ezt igazolják a 37/1971. (MÉM É. 47) utasítás alapján végzett mintatér felülvizsgálatok, melyeket a megyei földhivatalok irányításával végeztek az egész ország területén.

Becselőjárásoként a művelési ágakon belül felállított minőségi osztályokra külön-külön tiszta jövedelmi számításokat is végeztek és felállították a kataszteri tiszta jövedelmi fokozatokat. Az adott időszak termelési színvonalának megfelelően egy kataszteri hold földön több év átlagában elérhető tiszta jövedelem pénzben (az aranyfedezetű forintban, majd később aranykoronában) kifejezett gazdasági eredményt mutatták.

A járási mintateret alapján községenként végzett részletes osztályba sorozás útján állapították meg minden földrészlet minőségi osztályát és a minőségi osztály szerinti kataszteri tiszta jövedelmet. A községenkénti vizsgálat során ún. községi mintateret is megállapítottak, ahol a talajjelzőket a községi mintatér jegyzékbe vezették be.

A talajosztályozás eredményét helyrajzi számként a Talajosztályozási térkép és a földkönyv tartalmazza. A földkönyvben fekvésenként, földrészletenként az 1970-es évek végéig szerepel a minőségi osztály, valamint az osztálynak és a terület nagyságának megfelelő

aranykorona érték. Ma már a korábbi földkönyvi adatokat kiegészítve újabb adatokkal számítógépen rögzítik.

A gazdaságirányítási rendszer fejlődésével módosultak a földminősítéssel kapcsolatos elgondolások.

Mintateres és talajterképes földértékelés

1980-85 között az ország területén a genetikai talajosztályozás elvei alapján a talajosztályozási mintateret értékelése megtörtént. Konkrét talajszelvény feltárásokat és laboratóriumi talajvizsgálatokat követően pedig ki lett munkálva 1-től 100 pontig terjedően a talaj és a termőhelyi értékszám. Elkészült az MTA irányításával a termőföldök közgazdasági értékelésének módszere is, mely szorzófaktoros rendszerként ráépíthető a termőhelyi értékszámra (mely a talaj, a domborzat és az éghajlat értékeléséből származik) és együttesen adja a komplex földértéket, amely nemesak adózási célokat szolgáló mutató, hanem értékmérő is. Részben a talajtani kutatás és tudományos eredményeit hasznosította, de az értékelés a régi földminősítési hálózat mintatereteire épült.

A rendszerváltás a földminősítésben is rendszer változásával járt. A termőföldet a régi tagosításkor „felajánláskor”, illetve elvételkor időszakban aranykoronával jellemezték és jelenleg is az aranykorona a föld minőségének és kataszteri tiszta jövedelmének a mutatója.

A kárpótláshoz és a privatizáláshoz szükséges aranykorona érték a földhivataloknál - frásos és térképi munkarészekben megtalálható.

Az egyik legfontosabb nemzeti vagyonunk a termőföld, melynek minőségi kifejezője az értékálló aranykorona.

Dr. Margittay Miklós
Forrás: az ARANYKORONA című Országos Mezőgazdasági Szaklap

T O B O R Z Ó

Békésszentandrás Baráti Szövetsége szeretettel hív és vár minden kedves érdeklődőt a SZENTANDRÁS-NYÁR 2001. június 30. - július 1-jei programjaira.

Helye: Szent András-liget, mely megközelíthető:

a gyalogosan és kerékpárral érkező vendégeknek a „régí híd” felőli lejárón.

A gépkocsival érkezők számára a Keresztháti-üdülősor felől. A liget Szarvas felé eső részén ingyenes parkolási lehetőséget biztosítunk.

PROGRAM:

2001. június 30., szombat

15.00-15.30 Ünneplés névadó ágyúlövés

Békésszentandrásról elszármazottak találkozója

15.30-17.00 Játékos sportversenyek

17.00-17.45 Ünnepi Szentmise az elszármazottak hozzátartozóiért

18.00-20.00 Kultúrműsor (András-keresztelnél):

- Megnyitó: dr. Bagi István alkotmánybíró

- Versenytánc bemutató

- Vers - Fehér Ferenc: Álom a dűlőutak szélén. Elmondja: ifj. Hrncsár András

- Néptánc: Hunyadi János Általános Iskola. Vezető: Kiss Éva táncpedagógus

- Ének - Előadja: Aszódi Erika

- Próza - Tamási Áron: Virágozik a csemete. Előadja: Lénárt Zoltán

- Tangóharmonikán játszik Farkas István

- Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér című naplóregényének részlete

- Néptánc: Pintér János és barátai

20.00-24.00 (Szent András-liget) birkapörkölt, előzene, baráti beszélgetés, tűzijáték

2001. július 1., vasárnap

8.00 Zenés toborzó dobszóval, hintón, lovas kocsin, huszárok, betyárok felvonulása

9.00 órától Halászléfőző-verseny

Népi kirakodóvásár

Játszóház (textilbaba-készítés, agyagozás, szövés)

Zenés játszóház

Kézműves bemutatók

Huszárok bemutatója, lovaglás, sétakocsikázás

Tűzértbemutató: ágyúlövés

Nyárson sült malac, birka

PÁRHUZAMOS RENDEZVÉNYEK:

9 órától Istentisztelet a Református Templomban az elszármazottak és a helyi lakosok részvételével

10.30 órakor dr. Szerényi M. Iván emléktáblájának koszorúzása

MINDKÉT NAPON:

* kézműves mesterségek bemutatója és vására

* Büfé és zenekar a ligetben!

* A rendezvényen való részvétel ingyenes!

Minden kedves vendéget és résztvevőt szeretettel várunk a rendezvény támogatói:

Millenniumi Emlékbizottság

Római Katolikus és Református Egyházközösség

Békésszentandrás Önkormányzata

Békéssy János Helytörténeti és Hagyományörző Egyesület

Vass Sándor Hagyományörző Csoport

A programváltozás jogát a szervezőbizottság fenntartja.

Hazahívó hang

Tisztelt Polgárok, Kedves Barátok, Nyaraló Vendégek! A részletes program ismertetésben, szeretettel hívunk és várunk benneteket június 30-án, július 1-jén programjainkról.

Fontosnak tartom ezt a külön meghívást, mert tolmácsolnom kell az elszármazott tagjainknak azt a kívánságát, hogy szeretnének az itt élőkkel, a helyi lakosokkal találkozni, beszélgetni, ismerkedni. Feleleveníteni az iskolai, baráti kapcsolatokat, élményeket.

Ehhez próbálunk alkalmat és helyet adni, már csak az idő kell rászánnunk.

Biztosítalak benneteket, hogy megéri, mivel a Hagyományörző és Helytörténeti Egyesület a Baráti Szövetség támogatásával elindít az országban és a régióban egyfajta seregszemlét, amely minden évben itt és ekkor, június utolsó szombatján kerül megrendezésre.

Bemutatjuk őseinket, az ősi mesterségek eszközeit, tárgyait. Bemutatkoznak népi iparművészek, lovaglási és hajózási lehetőség, büfé, bográcsos ételek és laci-konyha is adva lesz.

A környéken pihenőket és nyaralókat is elvárjuk!

A sajtón keresztül kérem azokat a személyeket akik az osztálytalálkozókat szervezik és birtokában vannak elszármazottak címeinek, keressenek meg!

A későbbiekben lehet erre az időpontra tenni a találkozókat, így nem hozunk senkit abba a helyzetbe, hogy több ízben utazgasson, vagy választania kelljen, hogy melyikre jön el.

Találkozzunk június 30-án, és július 1-jén a Szent András-ligetben!

Üdvözlettel:

Szécsi Mátyás
a Békésszentandrás Baráti Szövetség elnöke

Megalakult a Polgári Együttműködés Egyesület

2001. április 16-án megalakult településünkön a Békésszentandrási Polgári Együttműködés Egyesület. A szervezetet 11 fő alapította meg és megválasztotta elnökét és az elnökség tagjait.

Szeretnénk minden réteg igényét, érdeklődését kielégíteni, és a találkozókra neves előadókat megszólaltatni.

A tervezett programokról folyamatosan tájékoztatjuk a lakosságot, ahová minden

Az alapítók

A civil szervezet célja, hogy a lakosság részére programokat, fórumokat szervezzen aktuális témákról.

érdeklődőt elvárunk és szívesen látunk.

Békésszentandrási Polgári Együttműködés Egyesület

„Emlékek nélkül népeknek híre csak árnyék”
Vörösmarty Mihály

Üdvözlét Tornaszentendréről!

A hazai Szentendrások V. találkozóját Tornaszentendrén rendezték május 25-26-án. Krajnyák Dénes - ottani polgármester úr - meghívását elfogadva, a helyi képviselő-testülettel mi is elmentünk egy kis tapasztalateserére.

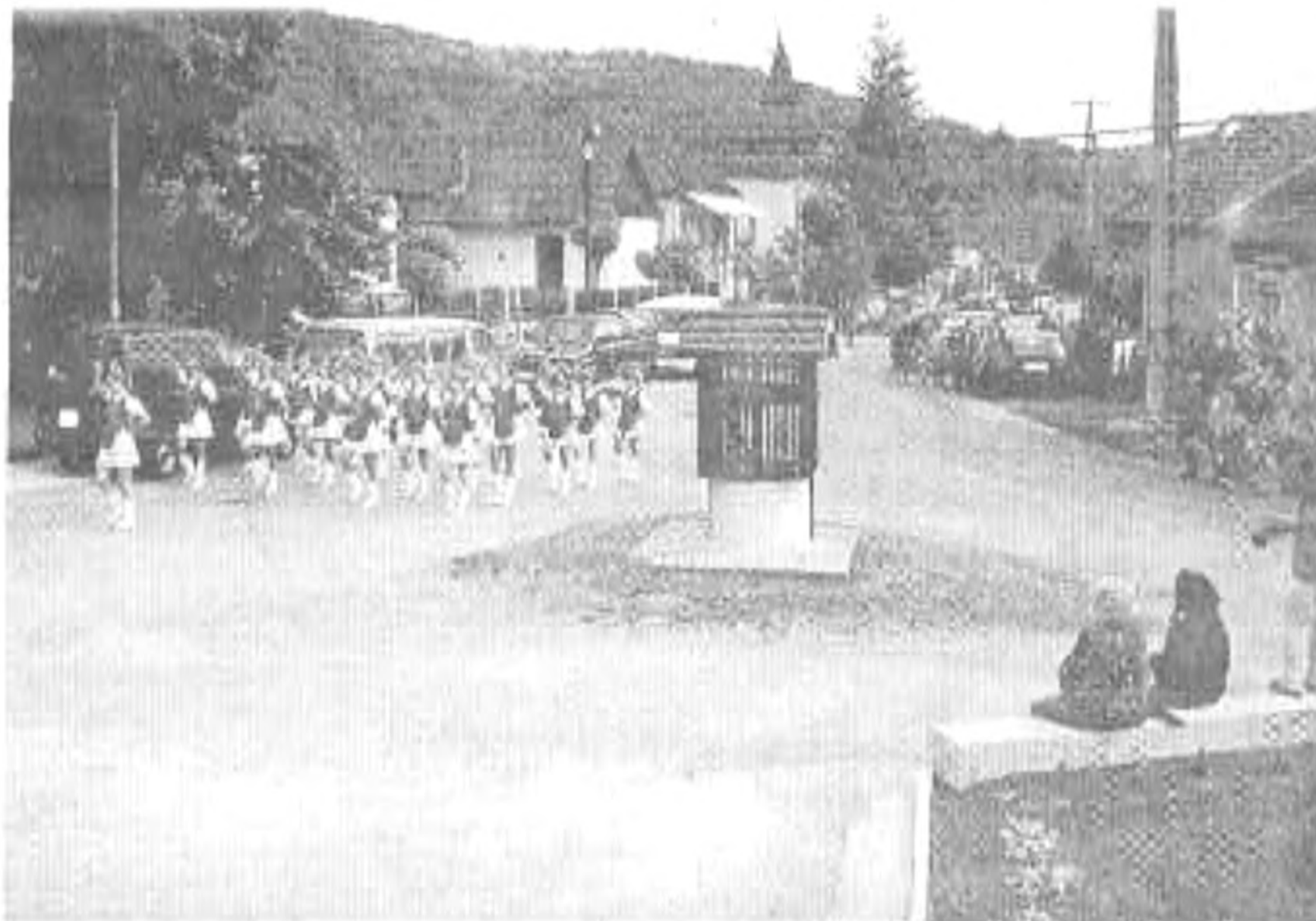
is elvittek bennünket. Elmondták, hogy kőbányája sokáig a környék jól fizetett munkahelye volt. Sajnos az utóbbi években a kitermelés szünetel. Szomorú látványt nyújtott a lepusztult bányagépek sora. A környék természeti értékeiről az Aggteleki Nemzeti Park

polnává alakítottak. Különösen értékes barokk mennyezet, melyen az evangélisták képei láthatók. A településen szép számmal találhatunk népi műemlékeket a lakóházak között. Megcsodáltuk az oromdíszeket, a tornácok faragásait, a régi kapukat, kerítéseket. De meg kell még említenem a tisztaságot, a rendet, a gondozottságot és a sok szép utcai virágot.

Alkalmunk volt megismerkedni a környező kisebb településekkel. Tornanádaska kastélyát a XIX. században bővítették egy középkori épület maradványainak felhasználásával. Hét hektáros parkja védett terület. A karsztos területet évekig töltögették a Bácskából vagonokban szállított földdel, hogy az arborétum talaján megtelepít-

karosszék, amely még a Hadik családé volt. Az épület melletti régi kút Fasola Henrik munkája. Ime a legendája! Valamikor egy szép grófkisasszony beleszeretett egy juhász legénybe. Az akkori törvények nem engedték meg, hogy egymáséi legyenek. Bánatukban a kútba vetették magukat. S im halljatok csodát, a kút vize nyomban elapadt. Belenéztünk és tényleg nincs benne víz, de Fasola mester gyönyörű kovácsolt vasmunkáját valamennyien megcsodáltuk.

Ha azt mondom, hogy útlevél nélkül, 3 km-t külföldön utaztam, ráadásul szabályosan - ezt ugye senki sem hiszi el. Trianon „jóváltából” Bódvavendégi (Hostovce) és Hídvégardó közös bekötő úttal rendelkezik, amely pontosan a határvo-

Tornaszentendrén, mazsorett bemutató Fotó: Gázsó János

Miskolcot elhagyva a Bódva völgyében haladtunk a 27-es úton Komjátiig, itt lekanyarodtunk a Juhász-patak mellett s elértük úticélunkat. A település vezetői nagy örömmel fogadtak bennünket, régi kedves barátként köszöntöttük egymást. Szeretet és színvonal - ha röviden véleményezni kellene a rendezvényt - s ezt az első perctől kezdve éreztük valamennyien. Ezek után nézzünk közül a közel 400 lelkes római katolikus magyar faluban, amely gyönyörű helyen fekszik.

Északon az Aggteleki-karszt egyenletes magasságú vonulata határolja. Képzeljünk el egy 300 m-es relatív magasságú - ez alig 500 m tszf - zöld falat, melynek tetején itt-ott kibukkan a mészkő, s mindez több kilométernyi hosszúságban látható! Közvetlenül a falucska fölött emelkedik az Esztramos-hegy. Vendéglátóink ide

szakembere tartott előadást. Megtudhattuk, hogy a nevezetes Esztramos-barlang omlásveszély miatt jelenleg nem látogatható, helyette Jósvafőn néztük meg a barlangot.

Tornaszentendrén páratlan műemlékekkel rendelkezik. A temető dombján hársak, juharok, kőrisek között megbújva található az ikerszentélyes Árpád-kori templom. A hazánkban egyedülálló építményt a XIII. század elején egy korábbi templomocskára kibővítésével a merániai Gertrudis-szal érkezett mesterek alkották. A diadalívról ószövetségi próféták és két szent királyunk István és László néz le ránk. A 10 évig tartó restaurálás nyomán csodálatosan szép freskók kerültek elő. A tiszteletünkre rendezett ünnepi mise után érdekes helytörténeti előadást tartott a plébános úr az ódon falak között. A falu központjában harangláb áll, melyet ká-

Tornanádaska: A Hadik-kastély főbejárata Fotó: B.M.

hessék a távoli földrészek különleges növényeit. A svájci és a német kertépítő mérnökök munkáját dicsérik a park óriási fáit. Ezek közül kiemelkedik a 35 m-es mammutfenyő, amely az idén töltötte be 100. életévét. Az épületben nevelőintézet működik. Az igazgató úr mutatta be a kastélyt. Sajnos a berendezési tárgyak közül csak egyetlen darab maradt meg, ez egy szép neobarokk

nalon húzódik. Ez a magyarázata a fentebb említett különös utazásnak.

Ezek a települések a 35 km-re lévő Kassa vonzáskörzetébe tartoztak. A határ szinte megsemmisítette őket, hiszen Miskolc 65 km-re van. Hídvégardó agilis polgármestere minden pályázati lehetőséget megragad, hogy világvégi helyzetéből kimozdítsa a sorvadásra ítélt falucs-

kat. Örömmel mutatta meg a felújított Gedeon-kúriát. Az 1770 körül emelt L alakú földszintes épület timpanonos utcai homlokzatával, ablakkereteivel, stukkós dongaboltozatával a Bódva-völgy egyik jellegzetes kismemesi építménye.

Tornaszentendrész: Malomház

Fotó: B.M.

Két kulcsszó kezd előtérbe kerülni ezeken a párszáz lelkes településeken. A csend és a kultúra. A bányász és az ipar megszűnt, a csend adott. Ez lesz a legkeresettebb árucikk a zajos Európában az elkövetkezendő években.

A kultúrából is kaptunk ízelítőt. Este a körzeti iskola tanulói 10 műfajban léptek fel a kultúrház színpadán. A színvonalas műsor nagy élmény volt számunkra. Kiváló mazsorett

csoporthoz kezdte a bemutatót. A színpadon kórus, énekszóló, fekete-színház, színjátékok, óvodások népi játéka, citerazenekar, prózamondó, szalontáncosok és verbunkosok léptek fel.

A térség örömeivel és gondjaival is megismerkedhettük.

nyert pénzekből újította fel a romos épületet az új gazda. Az udvaron látható a régi tulajdonos által emelt kereszt, melyen a következő szöveg olvasható: „1914-18 Rémes világháború

szinte hívogat. Mennyi mindentől elbeszélgethetnék oda kiülve, ahonnan már látszik a Szádelői-völgy pereme, Torna várának körvonala és az alattunk elhúzó kanyargós út

Hídvégárdó: A Gedeon-kúria udvara a szabadtéri színpaddal

Fotó: B.M.

emlékére állította Nehoda Gyula és neje Solcz Erzsébet. Isten tedd nagygyá szét darabolt és kifosztott drága magyar hazánkat." Meghatódva és elgondolkozva néztem e sorokat. Itt a határ közelében a szét daraboltság, a kifosztottság az elsődleges, csak aztán jön elő könnyeken keresztül a drága magyar hazá.

Úgy búcsúztunk, hogy Tornaszentendrész visszavár bennünket. A csend és a nyugalom, a falu tisztasága, az ódon templom ott fenn a dombtetőn,

amely a szomszédos falucsukába vezet, a 38 lelket számláló Tornabarakonyba.

Köszönjük Krajnyák Dénes polgármester úrnak és Tornaszentendrész Önkormányzatának a szíves vendéglátást. A pedagógus kollégáknak a színvonalas műsorhoz szívből gratulálunk és további sikereket kívánunk a munkájukhoz. A Boróka Vendégház szeretettel várja a csend szerelmeseit. T.: 30/9129-056

Üdvözlettel:

Bódi Mária

Polgármesteri Hivatal
Békésszentendrész
Sinka József Polgármester részére
Békésszentendrész

Tisztelt Polgármester Úr!

Ezúton szeretnék gratulálni a 2001. május 30-án megrendezett „Kihívás Napja” országos szabadidősport rendezvényen - a versenykiírás szerinti IV. kategóriában - történő sikeres szerepléséhez.

Az országos megmérettetésre történő nevezésen túl, külön elismerést érdemel a rendezvények lebonyolításában segédkező szervezők lelkesedése és sportszeretete, mely nagyban hozzájárult település kiváló teljesítményének eléréséhez.

Bízom abban, hogy település a továbbiakban is résztvevője lesz az országos és helyi szabadidősport rendezvényeknek.

Békéscsaba, 2001. június 6.

Tisztelettel:

Dr. Hajnal Lajos
igazgató

Hirdetési áraink 2001. január 1-jétől

1/1 oldal 14.000 Ft + ÁFA = 17.500 Ft
1/2 oldal 7.000 Ft + ÁFA = 8.750 Ft
1/4 oldal 3.500 Ft + ÁFA = 4.375 Ft
1/8 oldal 1.750 Ft + ÁFA = 2.188 Ft
1/16 oldal 880 Ft + ÁFA = 1.100 Ft

Köszönetnyilvánítás 880 Ft + ÁFA = 1.100 Ft
Apróhirdetés 240 Ft + ÁFA = 300 Ft

Szentendrési Híradó

ÖNKORMÁNYZATI HAVILAP

Kiadja:

Békésszentendrész Nagyközség Önkormányzata

Felelős kiadó: Sinka József

Szerkeszti: Szerkesztő Bizottság

Tagjai: Horváth Sándorné, Benedek Erika, Fabó István,
Sinka Csaba

Felelős szerkesztő: Moinár Imre Zoltán

Készült: SZARVASPRESS Bt. Telefon/fax: (66) 313-144/19

NYTSZ: 372/2/1995

A csángó magyarokról

A mai Románia északi-északkeleti részén, Moldvában élnek a csángó magyarok. A csángó elnevezés máig vitatott kérdés. Egy biztos: 1227-től és a tatárjárás után lettek kitelepítve, zömme Erdélyből, de más magyar területről is, határvédelmi célból a keletről jövő támadásokkal szemben. A történelem folyamán helyzetük idővel többször is megváltozott. Tőlük keletre húzódtott Bessarábia (Kunország), amely közvetlen hatásokat gyakorolt a csángókra. Pl.: nyelvi szempontokat. A kunokat délről a betelepített románok váltották fel. Elszaporodásukkal a románoknak a román államot hozták létre (ez Moldva és Kunország bekebelezését is jelentette), amely igyekezett és igyekszik ma is asszimilálni, beolvasztani a csángó magyarokat a románokba.

A mai Románia görcsösen ragaszkodik az egykori magyar területekhez, amely Trianon után még rosszabb helyzetbe hozta az erdélyi és moldvai magyarokat. A székelyek előnyösebb helyzetük révén (1,2-2 millió erdélyi magyar) iskoláikat megtarthatták, míg a távolabb élő moldvai csángóktól elvették iskoláikat, magyar papjaikat, tiltják a magyar beszédet - kiváltképp hivatalos helyen - pedig nem kevesen vannak még, akik beszélnek az anyanyelvüket szüleik segítségével.

Úgy összesen 250 ezren vannak a csángók, de ebből már csak 150 ezren beszélnek a magyar nyelvet - sajnos itt ott román szavakkal -, mivel magyar iskoláikat az 1950-es évektől bezárták, megszüntették. A templomokban csak latinul és románul énekelhetnek.

A csángó szülők kérték a magyar nyelvű iskolák beindítását, de annyira megfélemlítették őket a helyi hivatalos szervek (Polgármester, rendőrség, helyi egyházi vezetők, stb.), hogy sokan visszavonták szándékukat. Ennek ellenére magántanárok, akik ingyen vállalták a gyerekek tanítását, egy két helyen elkezdtek az oktatásukat.

Sajnos a tanítást nemcsak a politika, hanem a rossz román gazdasági helyzet is akadályozza. A szegénység nehezíti a csángó családok életét, amely rosszabb, mint a székelyeké. Csak dicsérni lehet és példaképpül állítani a mai magyarság elé azt az öntudatot, amellyel (a tiltás ellenére) ragaszkodnak nemzeti hovatartozásukhoz. Tudják és érzik, ha nyelvüket elveszítik, végleg megszűnik a magyarságuk. Tavaly községünkben felvetődött a gondolat, hogy hívjunk meg nyári oktatásra néhány csángó gyereket kísérőikkel tíz napra, ezzel talán segíthetünk a tanításukban. A helyi tanítók, tanárok ingyen tanítanak a gyerekeket és az egyházak is ígéretet támogatást az oktatásban.

A helyi önkormányzat lehetővé teszi számunkra a diákotthoni elhelyezést és a tanterem használatát. Az ellátáshoz és utazáshoz viszont ezúton kérjük fel a község jóéremű lakosait, hogy akit tud lehetőségeihez képest segítsen, elsősorban anyagilag a helyi Kulturális Alapítvány elkülönített számláján keresztül. Az így befolyt összeget csak az itt tanuló csángó gyerekekre fordítjuk.

Gyűjtés határideje: 2001. július 14-ig.

Ezenkívül gyűjtünk nekik jó állapotú ruhákat játékokat, történelmi könyveket, video kazettákat és elsős füzeteket, tankönyveket is.

Mi, szervezők azt szeretnénk, ha a község lakói átérznék a csángó magyar gyerekek és azok pedig emlékeikben jó hírléteket elvive emlékezzenek a szentandrás emberekre a messzi távoli Moldvában.

Akik segíteni szeretnének, azok ezzel kapcsolatban érdeklődhetnek a helyi Művelődési háznál Benedek Erikánál. Tel.: 218-660.

Számlaszám: 11733058-20012168

Segítőkészségüket előre is köszönjük a csángó magyarok nevében.

Tisztelettel a szervezők és az Alapítvány nevében:

Papp Dezső

Csángó Himnusz

*Csángó magyar, csángó magyar,
Mivé lettél csángó magyar?
Agról szakadt madár vagy te,
Élvettelve, eltemetve.*

*Egy pusztába telepedtél,
Melyet országnak nevezteél,
Mószd sze országod, sze hiazád
Csak az Ur iszten gondol rád.*

*Idegen nyelv bebortja nyom,
Olász papoczkák nyakádon.
Nem tudsz énekelni, gyónni,
Anyád nyelvén imádkozni.*

*En isztemem hová leszünk?
Gyermekeink, sz mi elveszünk,
Melyet apáink őrisztek
Elpusztítjuk szép nyelvünket.*

*Halljuk még, áll Magyarország,
Oh iszteniünk te isz megálld,
Hogy rajtunk könyörüljenek
Sz' elveszni ne engedjenek.*

*Mert mi isz magyarok vagyunk
Még Ázsiából szakadtunk
Ur iszten szorszuunkon szegítsz,
Szegény csángót el ne vitézd.*

*„Mert a mértékletesség és a lélek
békesége az éték legjobb fűszere”*

ARANYKINCSTÁR

KEVERT VILLÁM a neve annak a süteménynek, amelyet rövid idő alatt elkészíthetünk és a mindenkori idénygyümölcsessel tehetünk még finomabbá. Hozzávalók: 2 dl tejföl, 3 dl cukor, 2 dl sima liszt, 4 dl rétesliszt, 3 db tojás, 1 dkg sütőpor, 1 dl olaj, csipetnyi só. Habosra keverem a tojások fehérjét a cukorral, hozzáadom a tojássárgáját, a tejfölt, beleszítálok a sütőporos lisztet, beleöntöm a sós olajat kanalanként. Kizsírított tepsibe öntöm, megszórom idénygyümölcsessel, előtte fél maréknyi vágott diót, vagy fél csomag mazsolát keverek a tésztába. 200-ról 170-ra mérsékelve sütöm közepesen kissé nagyobb tepsiben. Forrón fahéjas vaníliás cukorral meghintem. A tepsiben hűl ki és hidegen szeletelhető. Sokáig friss marad, olcsó és gyorsan elkészíthető sütemény.

A MEGGYES RÁCSOS kiváló nyári csemege, érdemes kipróbálni. Hozzávalók: 1 dl tej, 2 dkg élesztő, 20 dkg porcukor, 50 dkg liszt, 25 dkg vaj, csipetnyi só, 1 citrom héja, 1 tojás sárgája, 1 db tojás, 2-3 evőkanál tejföl. Az élesztőt megfuttatjuk, a vajjal elmorzsoltsal lisztel összekeverjük és a többi hozzávalóval jól kidolgozzuk a tésztát. 2 részre osztva fél órát kelesztjük. Tepsibe

simítjuk az egyik darabot, megszórjuk zsemlemorzsával, miután kissé megszurkáltuk. 10 dkg darált dió felét rászórjuk, eligazítjuk rajta a kimagozott meggyet, befedjük a dió maradék részével, fahéjas porcukorral megszórjuk és a tészta másik részéből rácsot készítenek. 30 percig kelesztjük és megkenjük egy tojással. 180-on 30 percig sütjük. Kihűlve szeleteljük föl.

PÁRIZSIS RAKOTT BURGONYA nagyon finoman új krumpliból. Hozzávalók: 40 dkg párizsi, 4 dl tejföl 1 kg burgonya, só, bors, olaj, sajt. A felkarikázott burgonyát jó félig megsütjük az olajban. A ledarált párizsit összekeverjük a tejföllel, sóval, borssal. A vajjal kikent jénaiba egy réteg krumplit teszünk, ráöntjük a párizsis tejfölt, ismét egy adag krumpli és a keverék, reszelt sajttal borítjuk és 2- percig sütjük. Friss salátával tálaljuk, karikákra vágott paradicsommal díszítjük.

Június salátája a KÖMÉNYES. 2 dl joghurt, citromlé, őrölt kömény, koriander, só, bors. Ez kell a dresszinghez. Felkockázott uborkára öntjük, behűtjük, paradicsomszeletekkel díszítjük.

Kellemes csemegézést kívánok:

Bódi Mária

Ady Endre Irodalmi Kör Szarvason

2001. január 25-én a szarvasi Fortuna Kávézóban diákokkal és fiatalokkal találkoztam. Igaz meghirdetett randevúra készültem, mégis meglepődtem. Teljesen új arcok néztek rám kérdően. Az igazi meglepetés Bencsik Zsolti volt. Hiszen, minden szombat éjjel együtt vagyunk a Fortuna Kávézó discójában, és nem tudtuk, hogy közös az érdeklődésünk. Szeretünk irogatni, gondolatainkat, érzéseinket átadni a hófehér papírnak.

Ezen a napon megalakult a szarvasi Irodalmi Kör. Négyhetes tanakodás után, megtörtént a keresztelő. Így lettünk Ady Endre Irodalmi Kör. Ott-honunk a szarvasi Chován Kálmán Művészeti Alapiskola. Minden szombaton 9-12 óra között itt találkozunk. Végtelen öröm egy lelkes kis csapat-

tal tölteni a szombat délelőttöt. Bárkit szívesen látunk. Szeretnénk programokat szervezni az irodalom berkeiben. Természetesen nem vagyunk profik, ezért minden segítséget megköszönünk. Az ötleteket, a vállalkozókat, kik az irodalom terén vagy akár a zene birodalmában segítenek ismereteinket bővíteni. Igen, a zene is egyfajta irodalom, és kell a napi kultúrához.

Ennek jegyében szólt májusi programunk is. Csipai János és Bajusz Katalin a Cervinus Rádió közkezdelt műsorszerkesztő párosának előadása Zene és irodalom címmel. Terveink között nyilvános adás is szerepel. Minden szombaton 9-től 12 óráig várjuk azokat, akik szeretnek irogatni és kedvelik az irodalmat.

N.E.

Távól vagy

Érzed? Kőrös édes illatát,
ott távól, hol idegen a táj.
Ezüst halak néma táncát,
látod-e az éj fátyolán?

Búsan ülök a folyó partján,
mosoly ég tavirózsák szirmán.
Rád gondolok, gyilkol a vágó!
Elmaradt húcsú, hideg táj.

Hullámok futnak folyó hátán,
szágúldasz, s nő a távolság.
Vig táncot a halak járják,
viz kavarog, hív a magány!

Oly távól vagy, arcod halovány,
vitztükrében csalfán nevet rám.
Távól vagy! Fájl, e távolság,
könny szítál rózsák mosolyán.

Nagy Erzsébet
2000. jun. 23.
Szarvas

JÁTSZÓHÁZ a Művelődési Házban

Kedves Gyerekek!

Július 9-től 13-ig mindennap várjuk az ügyeskező és ügyeskedni szerető gyerekeket különböző foglalkozásokra.

Készítünk szalmából, csuhéból tárgyakat, papírsárkányt eregetünk és még sok élmény vár rátok!

Hétfőtől péntekig 9-13 óráig, 100 Ft/nap.

Mindenkit szeretettel várunk!

Szabó Edit
játsszóházvezető

MÁKOT TERMELŐK FIGYELEM!

Ha nincs szüksége az üres mákgubóra, mi szívesen fogadnánk azt!

Hívásra házhoz megyünk!
Telefon: 218-660, 217-461.

Köszönettel!

Művelődési Ház dolgozói

Gyereknep

Május utolsó vasárnapján kellemes időben, közel 30 család, mintegy 50 gyereknek rendezett közösen gyereknepot a Harsásban. Összekapcsoltuk ezt a szép eseményt a közelmúltban kialakított játszótér avatójával, a gyereksereg nagy örömeire.

Lázás készülődés előzte meg a programot, már előző nap sátorállítás és tereprendezés folyt együttes erővel. A kora délelőtti kitérőket ínycsiklandozó illatok fogadták, halászlé és pacalpörkölt főtt a bográcsokban. Az „ünnepeltek” kedvükre válogathattak a finomságokból. Alig fért az asztalokon a sok-sok sütemény, palacsinta, üdítő, édesség. Mindenki nagyon igyekezett valamivel hozzájárulni ahhoz, hogy

jól érezzük magunkat. Különösen jól sikerült ez azoknak a családoknak, akik finom ebédet készítettek, ezúton is köszönet érte. A délutáni sportprogramokon összesen lehetett erejükkel fűtélballában röplabdában, fociban a gyerekek és a felnőttek.

Remek hangulatban telt a nap, a csúcspont az alkonyatkor meggyújtott „tábortűz” volt: az ifjúság nem kis örömeire. A másnapi iskolakezdés tudatában a szülők hosszú unszolására ért véget a gyereknep.

Az estébe nyúló beszélgetésen elhatároztuk, hogy a jövőben is rendezünk hasonló közösségösszetartó családi rendezvényeket.

Hamza Zoltán

MINDENNAP INTERNET!!!

2001. június 18-tól a PC-Klub Egyesület Internet szolgáltatása a következő időpontra módosul:

hétfőtől péntekig MINDENNAP 9-16 óráig.

A szolgáltatás igénybevételére feliratkozás lehetséges a helyszínen (Könyvtár), ill. bármilyen kérdés, észrevétel feltevésére a 20/323-65-84-es telefonszámon (Turna Lajos).

PC-Klub Egyesület

„BALLAG MÁR A VÉN DIÁK...”

„Régi harcok, régi kopott könyvek,
Derű, mosoly, néha fájó könnyek.
Múlik minden, suhannak az évek,
Búcsút intünk múltó diákevek.”
(Hemingway)

8.a

Hegedűs Lászlóné
osztályfőnök

Aszódi Attila
Bencsik Gábor
Bencsik Viktória Kitti
Csík Mónika
Csipai Levente
Fazekas András
Gombár Éva
Molnár Gabriella

Németh István
Rónyai Katalin
Simon Tamás
Szín Gábor Imre
Takács Szilvia
Tóth Péter
Turgyán Anett
Valicska Gábor

Virág Imre

„Mecélni a legszebb álmot,
Komolyan venni a világot,
Teljes erőből mindkét vállal
Birkózni minden akadállyal,
Mindig szeretni és remélni:
Így érdemes a földön élni.”
(Sachs)

8.b

Varga Lászlóné
osztályfőnök

Aszódi Éva
Bencsik Tibor
Gajdos Krisztián
Hamza Nóra
Hamza Sára
Juhos Alexandra
Kiss István

Kiss József
Kiss Péter
Murányi M. J. J.
Nagy András
Pálus Zoltán
Patkós Ignác
Rusz János

Szekeres Brigitta

„Gyönyörű, ha valaki
Maga előtt célt lát,
S azt meg is valósítja
Tűzön-vízen át.”
(Ibsen)

8.c

Dankóné Szűcs Éva
osztályfőnök

Ballangó Ágnes
Kiss Zoltán

Klimaj Hajnalka
Rostás Tibor

Diákok magánya

Elérkezett a június, és hozta magával a tanév végét. Hozott újabb gondokat, s a titkos reményt, hogy a család diáktagjainak sikerül bejutniuk a kiválasztott középiskolába, egyetemre, s talán még ösztöndíjat is kapnak, ami manapság valódi főnyeremény, és sokszor egyetlen feltétele a továbbtanulásnak.

Az érintettek lapozgatnak az újságokban, hallgatják a rádió oktatói műsorait, nézik a televíziót: melyik segédkönyvet hol lehet megszerezni, mikor hova lehet beiratkozni... No meg hol milyen tagozatokat nyitnak össze... Ezernyi kérdés az aggódó szülők agyában, s hozzájuk a legfogasabb: miként lehet mindehhez megteremteni a pénzt? Mert hát minden csalódás ellenére is nyilvánvaló, hogy a legjobb befektetés az iskoláztatás!

Aki időközben hozzájutott a felvételi vizsgákra való felkészülést segítő példatárakhoz, szorgalmasan forgatja őket. Biztosan semmit sem lehet tudni, még azt sem, mikor kezdődik az új tanév, hiszen annyi minden történhet addig...

Igen, a különös mértékegység, amellyel a tudás, műveltség, felkészültség mérhető: a tanév. Rövidebb, mint a naptári esztendő, mégis oly hosszú a diákok és újabban a tanárok számára is. Az előbbieket kiemeri és nyugtalanítja a folytonos bizonytalanság, az utóbbiakat a fizetések késése, elmaradása. A huzavonában a tudásért való ősi nagy szövedés szenved csorbát, elejében csak a jelenre, később már a jövőre kiterjedő érvénnyel is. Marad hát a következtetés: világunk legfontosabb intézménye mégis az iskola, az

egyetem, ha jelenleg átalakulóban is van, nem a legrendezettebbek benne az állapotok. Nincs hát mire várni, hanem mindent meg kell tenni azért, hogy az új nemzedékek minél színvonalasabb oktatásban és nevelésben részesüljenek!

A kisdíák kissé értetlenül nézi: mi zajlik körülötte? Arra már rádöbben, hogy nem eléggé figyelnek rá; a tanárok saját magukkal vannak elfoglalva. Túlságosan kicsi fizetésük, azt is késve kapják meg, m senki sem várhatja el a tanulóktól, hogy kiálljon azok mellett, akiknek őt kellene vezetniük az élet kacskaringós ösvényein. Éretlen még ahhoz, hogy irányítói helyett döntsön. Pedig határozni kell, ha magára marad.

Az emberi értékek devalválódásának korábban a diáknak egyedül is oda kellett állnia a

helyes oldalra, amelyen legmagasabbak a mércék, nagyobbak a követelmények. Látja persze, hogy az igazakat gyakran megelőzik a kis ügyeskedők, zavarosban halászatok, de azért példaképet mégsem az utóbbiak közül választ.

A megtorpanásra tehát a nagyon sok nyomós ok sem elegendő: a diáknak most kell tanulnia, amikor diák! Sem korábban, sem később! S ehhez működőképes, a helyzet magaslatán álló iskolákra, a tudást megbecsülő társadalomra (most) van szüksége! Később már minden késő lenne.

Csordás Mihály

A kishegyesi szerző a jelenlegi jugoszláviai helyzetről ír. (A szerkesztő)

SZLÁ-HÍRADÓK

Alsós tanulmányi versenyek

Május hó folyamán megrendezésre kerültek iskolánkban az alsós tanulmányi versenyek.

Az olvasás versenyen a következő eredmények születtek:

1. osztályban

I. Csilik Norbert 1.b (felk.: Tóth Zoltánné)

II. Ondok Róbert 1.a (felk.: Horváth Károlyné)

III. Tóth Ágnes 1.a és Köteles Enikő 1.b

2. osztályosok között

I. Tóth László 2.a (felk.: dr. Kóczy Miklósné)

Gázsó Gergely 2.b (felk.: Kiss Éva)

II. Kovács Tamás 2.a

III. Kozák András 2.b

3. osztályosoknál I. helyen végzett Nádudvari Dóra 3.b (felk.: Kitajka Béláné), II. helyen Gázsó Barbara 3.a (felk.: Hévízi Róbertné), III. helyen pedig Benesik Krisztina 3.a.

4. osztályban legszebben Szalai Eszter 4.b olvasott, öt Aszó-

di Diána (4.b felk.: Szalainé Sinka Edit) és Szoboszlai János (4.a felk.: Czucz Ernőné) követte.

Tanulóink a nyelvtan versenyt is nagy érdeklődéssel fogadták.

Az itt szerzett helyezések a következők:

1. osztály

I. Lengyel Judit 1.b

II. Tóth Ágnes 1.a

III. Barcsik Kristóf 1.b

2. osztály

I. Tóth László 2.a

II. Csipai Angéla 2.a és Sonkoly Ágnes 2.b

III. Gázsó Gergely 2.b

3. osztály

I. Babák Nikolett 3.a

II. Gázsó Barbara 3.a

III. Hamza Adél 3.a

4. osztály

I. Dinya Péter 4.a

II. Aszódi Diána 4.b

III. Szalai Eszter 4.b

Gratulálunk!

Paraszt Lajos Matematika Verseny

Immár hagyományként idén is megrendezésre került iskolánkban a Paraszt Lajos Matematika Emlékverseny, melyen az évfolyamok legtehetségesebb matematikusai vesznek részt. A verseny keretében egy 5 feladatból álló feladatsort kell kitölteni. Ez 5. osztályban Krajcsovic Martina 5.a osztályos tanulónak sikerült a legjobban, őt Csabai Anikó (5.b), majd Szécsi Tamás (5.b) követi.

6. osztályban I. helyen végzett Vereb Tünde (6.a), II. helyen Gázsó Emese (6.b), III. helyen pedig Kondacs Anita (6.a).

A 7. évfolyam legjobbjának Korbely Zsolt 7.b osztályos tanuló bizonyult. Őt a második helyen Szilágyi Edina szintén 7.b osztályos tanuló követte. A harmadik helyezett Bártfai Erika 7.a osztályos tanuló lett.

A 8. osztály eredményei:

I. Csipai Levente 8.a

II. Hamza Nóra 8.b

III. Takács Szilvia 8.a

Felkészítőik: Babák Zoltán, Molnár Józsefné, Hegedűs Lászlóné és Szabó Józsefné.

Gratulálunk és további szép eredményeket kívánunk!

Területi versenyek

Az idén is megrendezésre került Szarvason az alsós területi olvasás, valamint matematika verseny.

Az olvasás versenyen Tóth László 2.a osztályos tanuló II. helyen végzett. (Felk.: dr. Kóczy Miklósné). 4. osztályban Szalai Eszter (4.b) III. helyezett lett. (Felk.: Szalainé Sinka Edit).

A matematika versenyről szintén egy 2.a és egy 4.b osztá-

lyos tanuló hozott eredményt. 2. osztályban Kovács Tamás III. helyet szerzett, míg 4. osztályban Aszódi Diána II. helyezett lett.

Gratulálunk nekik és felkészítőiknek és további sok sikert kívánunk!

A 3. évfolyam a tanulmányi kirándulás és a területi tanulmányi versenyek időpontjának egybeesése miatt az utóbbin nem tudott részt venni.

HUNYADI-NAP

2001. június 1-jén került megrendezésre iskolánkban a már hagyományos Hunyadi-nap. Reggel 8 órakor a program az 5. osztályos tanulók Hunyadi Jánosról, iskolánk névadójáról szóló műsorával kezdődött. Ezt követően a tanulók megismerkedhettek iskolánk egykori tanárával, Paraszt Lajosnak az életútjával, majd az iskola vezetése és a tanár úr unokái megkoszorúzták a bejárati ajtó mellett található emléktáblát. Az ünnepség részeként Igazgató Úr átadta a „Gyermek-

eink Jövője Alapítvány” pályázata nyerteseinek járó pénzdíjakat, majd kihirdette a Paraszt Lajos Matematika Emlékverseny eredményét. A díjakat Egri János, a tanár úr unokája adta át.

A megemlékezést követően idén immár második alkalommal került megrendezésre iskolánk nemrég elhunyt tanára, Cziglédszky Sámuel emlékére, a Cziglédszky-kupa elnevezésű sportversen. Mint már évek óta, most is vendégeink voltak a kishegyesi Ady Endre Kísér-

leti Általános Iskola tanulói. A kupán részt vett Kishegyes és iskolánk mellett a szarvasi Szlovák Általános Iskola csapata is.

A futballmérkőzések eredményei:

Bszentendrás - Kishegyes 3:0
Bszentendrás - Szlovák Ált. Isk. 2:2

Kishegyes - Szlovák Ált. Isk. 2:2
A kupát így iskolánk csapata őrzi, második helyen végzett testvérközségünk csapata, harmadik pedig a szlovák Általános Iskola csapata lett.

A kézilabda mérkőzéseket a következő eredményekkel fejezték be:

Békésszentandrás - Kishegyes 3:14

Békésszentandrás - Szlovák Ált. Isk. 2:5

Kishegyes - Szlovák Ált. Isk. 10:6

Első helyezett az eredmények alapján az Ady Endre Kísérleti Általános Iskola csapata lett, második a Szlovák Általános Iskola, harmadik pedig iskolánk csapata lett.

Molnár Karolina

SPORT

LABDARÚGÁS

Bajnoki eredmények

25. évforduló

Békésszentendrész - Orosháza Rákóczi Vasas 0:3 (0:0)

Békésszentendrész 150 néző. Vezetete: Németh

Hunyadi: Petrás - Gebri (Prjevara G.), Bencsik T., Mrena, Bordács, Kovács N., Szabó J. (Miknyik), Bencsik I. (Palotai), Bakró, Dankó, Juhász.

Nagyon fájó vereséget szenvedett a Hunyadi ezen a mérkőzésen. Gyenge színvonalú találkozón a helyzeteket kihagyták, a vendégek pedig szép gólokat lőttek, így biztosan nyerték a mérkőzést.

Varga László: Hetek óta nem jön össze senmi, még a biztos helyzetekben is a kapufán csattan a labda. Ifjúsági mérkőzés

Békésszentendrész - Orosháza Rákóczi Vasas 1:2

26. forduló

Mezőkovácsháza - Békésszentendrész 1:6 (0:3)

Mezőkovácsháza 150 néző. Vezetete: Varga P.

Hunyadi: Petrás - Bencsik T., Palotai, Mrena, Szabó J., Kovács, Prjevara (Miknyik), Juhász, Bakró (Bencsik), Bordács, Dankó

Gól: Dankó 3, Bakró 2, Szabó J. Az elmúlt héthez képest nagyot változott a Hunyadi játéka. Ezúttal jól és eredményesen alkalmazták a kontrajátékot és Dankó vezérletével szép gólokat lőttek.

Székely László: Talán-talán már kijövünk a mély gödörből, csak így tovább. Jó az egész csapat, dícséretet érdemel a jó játékáért.

Ifjúsági mérkőzés

Mezőkovácsháza - Békésszentendrész 1:4

27. forduló

Békésszentendrész - Szabadkígyós 2:1 (0:0)

Békésszentendrész 150 néző. Vezetete: Sczitovics

Hunyadi: Petrás - Bencsik T., Palotai, Bordács, Mrena, Prjevara G. (Miknyik), Kovács N., Bakró, Szabó J. (Bencsik I.), Dankó (Gebri), Juhász

Gól: Kovács (öngól), Juhász Nagy iramú küzdelmes mérkőzésen a végjátékban, ha nehezen is, de végül szerencsés gólokkal nyertek a jól játszó vendégek ellen.

Varga László: „6 pontos” mérkőzésen nehezen, de megérdemelten nyertünk.

Jók: Bencsik T., Kovács, Bakró

Ifjúsági mérkőzés

Békésszentendrész - Szabadkígyós 2:0

28. forduló

Elek - Békésszentendrész 2:1 (1:0)

Elek 80 néző. Vezetete: Vári

Hunyadi: Petrás - Bencsik T., Mrena, Palotai, Szabó J., Kovács, Prjevara (Miknyik), Juhász (Bencsik I.), Bakró, Gebri, Dankó

Gólszerző: Bencsik I.

Ideges hangulatban zajlott a felnőtt csapatok találkozója, ugyanis az ifjúsági mérkőzés majdnem botrányba fulladt. Az történt ugyanis, hogy a játékvezetők ténykedése miatt hevesen tiltakozott a technikai vezetőnk, Szín János, aki a játékterre is berohant. Emiatt ideges hangulat alakult ki a nézőtéren, ami kihatott a felnőttek találkozójára is. A mérkőzésen az elekiek jobban bírták idegekkel és megérdemelten győztek.

Varga László: A mérkőzés után a Békés Megyei Nap munkatársának nem nyilatkozott. Kérdésekre később elmondta, azt sérelmezte, hogy az újságban az jelent meg, hogy az edző viselkedett sportszerűen, holott ő nem is szólt semmit sem. Azóta az újságban is megjelent a helyreigazítás, így az ügy lezárult.

Ifjúsági mérkőzés

Elek - Békésszentendrész 1:1

29. forduló

Békésszentendrész - Békéssámson 2:2 (2:2)

Békésszentendrész 100 néző. Vezetete: Majoros.

Hunyadi: Petrás - Bencsik T., Palotai, Bordács, Mrena, Farkas (Bencsik I.), Bakró, Kovács, Szabó J. (Miknyik), Juhász (Gebri), Dankó

Gólszerző: Dankó, Palotai

Alacsony színvonalú mérkőzésen a vendégek akár nyerhettek is vol-

na az elképzelés nélkül játszó szentendrésiakkal ellen.

Székely László: Gratulálok ificsapatunknak. Sajnos a felnőtt meccsen részünkről minden volt, csak futball nem, így a döntetlen ránk nézve hízeigő.

Jók: Dankó

Ifjúsági mérkőzés

Békésszentendrész - Békéssámson 16:0

Kajak-kenu

Kajakosaink is elkezdtek az idei versenyevadot. Május 26-án két versenyzővel vettünk részt a Hanzók

Örs emlékversenyen Szegeden. A nemzetközi verseny keretében rendezték meg az utánpótlás számára ezt a versenyt. A K-1 serdülő fiú V.

évf. 2000 méteres versenyben Lénárt Róbert 8., míg Szabó Gergő 10. lett.

Június 9-10-én Szolnokon találkoztak a tiszai régió kajakosai, hogy eldöntsék a Diákolimpia

keretében kik jutnak be az országos döntőbe Velencére, amit június 29.

- július 1-jéig rendeznek.

A versenyen két kategóriában versenyeztek a sportolók. Az igazolt

versenyzők mellett a szabadidő sportolók iskolai színekben indultak.

Versenyzőink jól szerepeltek. Különösen a kezdő versenyzőink, akik több első helyezést szereztek.

Eredmények:

Igazolt versenyzők

K-1 női ifi VIII. évf. 1000 m 1. Sindel Anna

K-1 fiú serd. V. évf. 1000 m 6. Lénárt Róbert

K-2 fiú serd. V. évf. 500 m 9. Szabó Gergő - Szatmári Tamás

K-4 fiú serd. V. évf. 500 m 3. Lénárt Róbert - Szabó Gergő - Sindel Imre - Szatmári Tamás

Szabadidő sportolók

MK-1 gyermek leány I. évf. 500 m 1. Szín Szandra

MK-2 gyermek leány I-II. évf. 500 m 1. Berényi Diána-Kőröci Krisztina

MK-1 gyermek fiú I. évf. 500 m 6. Berényi Ádám

K-1 serd. fiú VI. évf. 500 m 3. Bencsik Tamás

K-2 serd. fiú VI. évf. 500 m 4. Bencsik Tamás - Molnár Gábor

K-4 serd. fiú VI. évf. 500 m 1. Bencsik Tamás - Molnár Gábor - Asztalos József - Lengyel László

Fabó István

Kézilabda

Eredmények

Női felnőtt

8. forduló: Sarkadkeresztúr - Békésszentendrész 21-18 (13-10)

Hangyás T. 5, Szopka Sz. 4.

9. forduló: Békésszentendrész - Mezőberény 18-23 (8-9)

Hangyás T. 6, Szopka Sz. 4.

10. forduló: Okány - Békésszentendrész 27-24 (12-13)

Lólé E. 8, Szopka Sz. 7, Szilágyi K. 6.

11. forduló: Kétsoprony - Békésszentendrész 13-12 (10-4)

Hangyás T. 7, Szopka Sz. 3.

12. forduló: Békésszentendrész - Gáboros 14-15 (9-9)

Szopka Sz. 4, Hangyás T. 3.

13. forduló: Békésszentendrész - Gyomaendrőd 13-15 (8-10)

Hangyás T. 7.

Ifjúsági

4. forduló: Békésszentendrész - Füzesgyarmat 12-14 (5-6)

Csordás A. 7.

5. forduló: Kétsoprony - Békésszentendrész 0-10 (játék nélkül)

6. forduló: Békésszentendrész - Gyomaendrőd 11-16 (8-8)

Férfi felnőtt

Békésszentendrész - Köröstarcsa 21-33 (9-15)

Domján L. 5, Varjú Cs. 5.

Gyula - Békésszentendrész 47-15 (21-4)

Domján L. 5.

Békésszentendrész - Mezőhegyes 5-38 (2-16)

Domján L. 2.

A bajnokság állása

1. Mezőhegyes	29	21	3	5	76-35	66	pont
2. Újkígyós	29	17	6	6	36-34	57	pont
3. Füzesgyarmat	29	17	3	9	84-39	54	pont
4. Békésszentendrész	29	14	7	8	63-38	49	pont
5. Szabadkígyós	29	15	4	10	47-34	49	pont
6. Elek	29	15	3	11	48-47	47	pont
7. Gáboros	29	13	6	10	61-53	45	pont
8. Nagyszénás	29	11	8	10	51-46	41	pont
9. Oh. Rákóczi Vasas	29	10	9	10	56-61	39	pont
10. Sarkadkeresztúr	29	8	10	11	48-50	34	pont
11. Doboz	29	8	8	13	36-55	32	pont
12. Kamut	29	8	7	14	49-63	31	pont
13. Kaszaper	29	8	6	15	32-53	30	pont
14. Kunágota	29	8	4	17	48-86	28	pont
15. Mezőkovácsháza	29	6	6	17	40-63	24	pont
16. Békéssámson	29	5	6	18	34-71	21	pont

Az Elek csapatától egy büntetőpont levonva.